

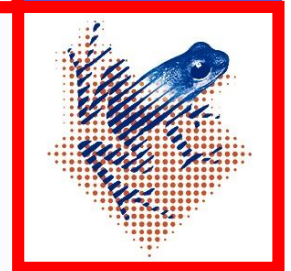
Een systematisch overzicht van artikelen over de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen in ziekenhuizen

1990-2010

Anna Bakker
Sietske Blokzijl

UMCG, Wenckebach Instituut
Hanzehogeschool, Academie voor Verpleegkunde

Groningen, januari 2010

Een systematisch overzicht van de literatuur over samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen in ziekenhuizen

1990-2010

Groningen, 28 januari 2010

Auteur
Studentnummer

Anna Bakker & Sietske Blokzijl
302643 & 308969

Afstudeerscriptie in het kader van

HBO- Verpleegkunde
Hanzehogeschool Groningen

Opdrachtgever

dr. J. Pols
coördinator Studentenbureau UMCG

Begeleider onderwijsinstelling

S. van der Meulen
Hanzehogeschool Groningen

Begeleider UMCG

dr. J. Pols
coördinator Studentenbureau UMCG

ISBN 978-90-8827-061-1
NUR 807 Personeel en organisatie
Trefw sytematisch literatuuroverzicht, samenwerking, arts, verpleegkundige

Omslag: Wenckebach Instituut, Universitair Medisch Centrum Groningen

© 2010 Studentenbureau UMCG Publicaties Groningen, Nederland.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd in Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Voorwoord

Voor u ligt de literatuurstudie over de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen. In september kregen wij de afstudeeropdracht om een literatuurstudie te doen naar de samenwerking tussen arts en verpleegkundige. Toen we begonnen aan deze afstudeeropdracht hadden wij nog geen kennis van het uitvoeren van systematisch literatuuronderzoek. Doormiddel van boeken en artikelen te lezen en andere systematische literatuuronderzoeken te bestuderen zijn wij begonnen met onze eigen literatuurstudie. Het was niet een gemakkelijke weg, een enkele keer kwam er weer iets anders op ons pad en kwamen we erachter dat de zoektocht tot nu toe nog niet compleet was. Daardoor zijn we een aantal keren de zoektocht opnieuw begonnen.

In totaal hebben wij gedurende twaalf weken rond de drieduizend artikelen op titel beoordeeld en daarna op abstract gelezen. Vervolgens werd dit weer verwerkt in

dertien verschillende thema's en zes verschillende onderzoekstypen.

Graag willen wij doormiddel van dit voorwoord de volgende mensen bedanken. Jan Pols voor het begeleiden van ons onderzoek hij heeft ons stap voor stap begeleid en ons advies gegeven.

Siemen van der Meulen was aanwezig om ons duidelijke feedback te geven op datgene wat wij hebben geschreven en Sjoukje van der Werf met het geven van tips ten aanzien van systematisch literatuur onderzoek.

De samenwerking tussen ons was goed, we hebben samen er een gezellige en leerzame tijd van gemaakt en daardoor was er een enthousiaste werkhouding en een goede motivatie.

Wij hopen dat u deze literatuurstudie met veel plezier leest.

Sietske Blokzijl en Anna Bakker

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	1
1 INLEIDING	3
2 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	5
2.1 Bronnen	5
2.2 Selectiecriteria	5
2.3 Zoekstrategie	5
2.4 Selectie artikelen	6
2.5 Thema's	6
2.6 Typering artikelen	6
2.7 Database	7
3 RESULTATEN	9
3.1 Aantallen	9
3.2 Thema's	10
3.3 Typering artikelen	11
3.4 Artikelen ingedeeld	12
4 CONCLUSIE EN DISCUSSIE	13
4.1 Conclusie	13
4.2 Discussie	13
5 LITERATUUR	15

Samenvatting

Inleiding

Dit is een literatuurstudie met als onderwerp, samenwerking tussen arts en verpleegkundige.. De vraag was welke literatuur sinds 1990 gepubliceerd is over de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen. Het doel was om alle beschikbare literatuur over deze samenwerking in kaart te brengen.

Methodiek

Er is gestart zoeken in de Pubmed. Er is met vrije zoektermen en met MeSH headings gezocht. Daarnaast is handmatig in een aantal Nederlandse tijdschriften gezocht. De gevonden artikelen zijn door beide onderzoekers beoordeeld op titel en vervolgens op abstract. Een onafhankelijke derde onderzoeker is bij de studie betrokken geweest om het werk van de twee onderzoekers te controleren. Uitsluitend Engels- en Nederlandstalige artikelen over intramurale samenwerking zijn geïnccludeerd.

Resultaten

In totaal zijn 216 relevante artikelen gevonden. In Pubmed zijn 197 relevante artikelen. De meeste artikelen zijn gevonden met de MeSH headings, de vrije zoekwoorden gaven een aanvulling hierop. In de Nederlandse tijdschriften werden nog 19 artikelen gevonden. De artikelen zijn onder te verdelen in 12 inhoudelijke thema's en 4 types artikelen. Van 6 artikelen met een relevante titel is verder niets bekend, omdat het abstract ontbreekt en ze niet in Groningen beschikbaar zijn.

Conclusie

De systematische literatuurinventarisatie heeft in totaal 216 artikelen opgeleverd over de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen in ziekenhuizen.

De artikelen zijn onderverdeeld in 12 thema's en in 4 publicatietypes. Van de relevante artikelen is een database aangelegd in Reference Manager.

Er zijn de laatste tien jaar veel meer artikelen geschreven dan daarvoor, 172 artikelen tegen 44 in de tien jaar daarvoor. Bijna de helft van alle artikelen bevat kwalitatief onderzoek waarin gekeken wordt naar de meningen van verpleegkundigen en artsen.

Voor zover bekend is deze systematische literatuurstudie de eerste rond dit onderwerp in Nederland. Daarmee is deze literatuur voor verpleegkundigen en artsen in Nederland ontsloten.

1 Inleiding

“De samenwerking tussen arts en verpleegkundigen moet beter volgens een onderzoek in opdracht van de tijdschriften Medisch contact en Nursing. Van alle verpleegkundigen vind 95% dit en 77% van de artsen vinden dat de samenwerking tussen artsen en verpleegkundigen moet verbeteren (Dijk, 2009)”.

Verpleegkundigen en artsen werken al decennia samen om professionele zorg te leveren aan de patiënt. De laatste jaren is hun relatie veranderd. Waar vroeger de verpleegkundige het hulpje van de arts was, is de verpleegkundige nu een professional die een eigen mening en expertise heeft (Hemel, 2001). De samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen is een onderwerp dat alle verpleegkundigen en artsen aangaat en waar alle verpleegkundigen en artsen wel in aanraking mee zijn gekomen. Een goede samenwerking tussen arts en verpleegkundige is belangrijk voor de kwaliteit van zorg voor patiënten (Dijk, 2009).

In het UMCG werken op verschillende afdelingen elke dag verpleegkundigen en artsen samen. Twee jaar geleden heeft een studente psychologie, onderzoek gedaan naar wrijvingen tussen verpleegkundigen en artsen op een afdeling in het UMCG. In dit onderzoek kwam naar voren dat wrijvingen en conflicten ontstaan als de samenwerking niet voldoet aan de normen van de betrokkenen (Leever, 2007). Daarna heeft een student sociologie een kwantitatief onderzoek gedaan onder verpleegkundigen naar de samenwerking en leren op de werkvloer. Hierin wordt de relatie tussen de verpleegkundige en de arts beschreven. Door deze verschillende onderzoeken zijn er delen van de samenwerking tussen de artsen en de verpleegkundigen onderzocht.

Het voorgaande onderzoek leerde onder andere dat er in Nederland nog niet veel onderzoek naar de samenwerking,

tussen verpleegkundigen en artsen, is uitgevoerd. Het bleek ook dat er geen overzicht bestaat van de nationale en internationale literatuur op dit gebied. Dat is een gemis, omdat het de bedoeling is om in de komende jaren verder onderzoek te doen naar de samenwerking. Daarom is onderzocht hoeveel artikelen sinds 1990 werden gepubliceerd over de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen, waarover geschreven werd en wat voor soort artikelen dat waren.

2 Methodiek van het onderzoek

2.1 Bronnen

In Pubmed is met zoektermen gezocht die voor de start vastgesteld zijn en tijdens de zoektocht tegen zijn gekomen. Er is alleen gekozen voor Pubmed omdat alle relevante literatuur in Pubmed vermeld staat. In Pubmed staan 19 miljoen referenties uit 5200 (bio)medische tijdschriften uit 80 landen vanaf 1948. De database Cinahl is kleiner dan Pubmed, hierin staan 2 miljoen referenties uit 2960 tijdschriften vanaf 1981.

Naast het doorzoeken van Pubmed is handmatig gezocht naar artikelen in de Nederlandse vakbladen.

Er is gebruik gemaakt van de volgende vakbladen in de Centrale medische bibliotheek van het Universitair Medisch Centrum Groningen:

- Medisch contact
- Nursing
- V&VN (Verpleging & Verzorging Nederland)
- NTvG (Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde)
- TvZ (Tijdschrift voor verpleegkundigen)

2.2 Selectiecriteria

Uit voorbereidend onderzoek bleek dat voor 1990 weinig artikelen werden gepubliceerd. Besloten is daarom om alle artikelen uit de periode 1990 tot 2010 in kaart te brengen.

De meeste relevante artikelen zijn in het Engels gepubliceerd. Besloten is daarom om alle Engelstalige artikelen te gebruiken in de systematische literatuurstudie. Uitgesloten zijn alle artikelen anderstalig dan Engels en Nederlands.

Uitgesloten waren de artikelen met de volgende onderwerpen/ betrokkenen:

- Samenwerking met andere disciplines zoals een fysiotherapeut en tandartsen.
- In de extramurale zorg, zoals samenwerking met huisartsen.

2.3 Zoekstrategie

De zoektocht bestond uit twee verschillende methodes. De eerste methode bestond uit het zoeken in de digitale database en de tweede uit het handmatig zoeken in de vakbladen.

Pubmed

“Een zoekactie bestaat in de regel uit een combinatie van trefwoorden, in MEDLINE Medical Subject Headings (MESH) genoemd en vrije tekstwoorden (free text words)” (Offringa, 2003).

Als eerste is gezocht met MeSH in Pubmed. De volgende twee relevante zoektermen waren daarbij aan de orde:

- Nurse physician relations: *“The reciprocal interaction of physicians and nurses.”*
- Cooperative behaviour: *“The interaction of two or more persons or organizations directed toward a common goal which is mutually beneficial.”*

Deze zoektermen zijn apart en samen gebruikt en in combinatie met de volgende MeSH Headings: nurse's role, quality of healthcare, nurse practitioner en job satisfaction

Er is gezocht in Pubmed op de vrije teksten met de zoektermen: nurse, physician, cooperation, collaboration en interaction.

Daarnaast is specifiek gezocht met deze zoektermen: hospital, communication, expectations, behaviour, nurse practitioner en clinical care. Uiteindelijk zijn de vrije zoektermen en een aantal MeSH Headings gecombineerd en gebruikt om te zoeken in Pubmed.

Handmatige zoektocht

De eerder genoemde Nederlandse vakbladen zijn handmatig bekeken. Elke inhoudsopgave van elk exemplaar is bekeken op relevante artikelen. De titel die relevant leek is beoordeeld op de full tekst van het artikel.

2.4 Selectie artikelen

Alle gevonden artikelen zijn samengevoegd en ontdebeld. Daarna zijn relevante artikelen in drie stappen geselecteerd. Eerst vond er een selectie plaats op titel. Van de artikelen die op deze manier werden geselecteerd, zijn ook de abstracts beoordeeld. Als er een titel onduidelijk bleek en geen abstract aanwezig was, of onduidelijk, werd er een full tekst gebruikt. Vanuit de full tekst werd besloten of het een relevant artikel was.

Tijdens de selectieprocedure van titels is een lijst vanuit de MeSH Headings naar een onafhankelijke beoordelaar gestuurd. Er is onafhankelijk van deze beoordelaar en van elkaar deze opdracht uitgevoerd. Door dit te vergelijken is gekeken naar de hantering van selecteren en is de validiteit van het onderzoek versterkt. Er bleek 85% overeenstemming te zijn in het selecteren van artikelen. De overige 15% is besproken in een bijeenkomst.

De artikelen zonder beschikbare abstract en/of fulltekst zijn geplaatst onder een speciaal kopje 'geen artikelen beschikbaar in Groningen'. Dit is ook gecontroleerd door een onafhankelijke beoordelaar.

2.5 Thema's

Om orde te brengen in de grote hoeveelheid van artikelen is gekozen voor het hanteren van thema's. Hierdoor worden de verschillende onderwerpen ten aanzien van samenwerking onderverdeeld en duidelijk gedefinieerd. Om thema's te kunnen bepalen is gekeken naar de inhoud van de artikelen. Er zijn dertien thema's vastgesteld door uit de artikelen het onderwerp te kiezen wat het meest aan de orde was. Per thema is er een korte definitie opgesteld.

Twee onafhankelijke beoordelaars hebben een selectie van artikelen ingedeeld aan de hand van de thema's en definities. Dit om te beoordelen of de gekozen thema's ook begrijpelijk en toepasbaar kunnen zijn voor nieuwe onderzoekers. Er was 80% overeenstemming tussen de onderzoekers en de beoordelaars. De overige 20% werd in een gezamenlijke bijeenkomst besproken tot er overeenstemming was. Hierbij werden enkele definities aangescherpt en bepaalde thema's anders ingedeeld.

2.6 Typering artikelen

Na de indeling van artikelen in thema's, werd hetzelfde gedaan met de typering van onderzoeken. Hier zijn vijf verschillende typeringingen bepaald.

Deze typering werd door de twee onderzoekers apart uitgevoerd en daarnaast gecontroleerd door een

onafhankelijke beoordelaar. Dit om te beoordelen of de gekozen typen van onderzoek begrijpelijk en toepasbaar zijn voor nieuwe onderzoekers. Er was 66% overeenstemming waarvan er drie artikelen een misverstand bleken te zijn. Dus uiteindelijk was er 85% overeenstemming, de overige 15% werd opnieuw bekeken en beoordeeld.

2.7 Database

Om alle artikelen overzichtelijk bij elkaar te zetten en zichtbaar te maken is tenslotte een database gemaakt met alle relevante artikelen. Hierbij is gebruikt gemaakt van het programma, Reference manager. Alle artikelen staan in de database vermeld met auteur, tijdschrift waaruit het afkomstig is, abstract van het artikelen, soort onderzoek, data enzovoorts.

De database wordt toegevoegd aan het onderzoeksverslag zodat deze door alle lezers ingezien en gebruikt kan worden. De database heeft de volgende naam: 'Systematische literatuurstudie samenwerking arts-verpleegkundige'.

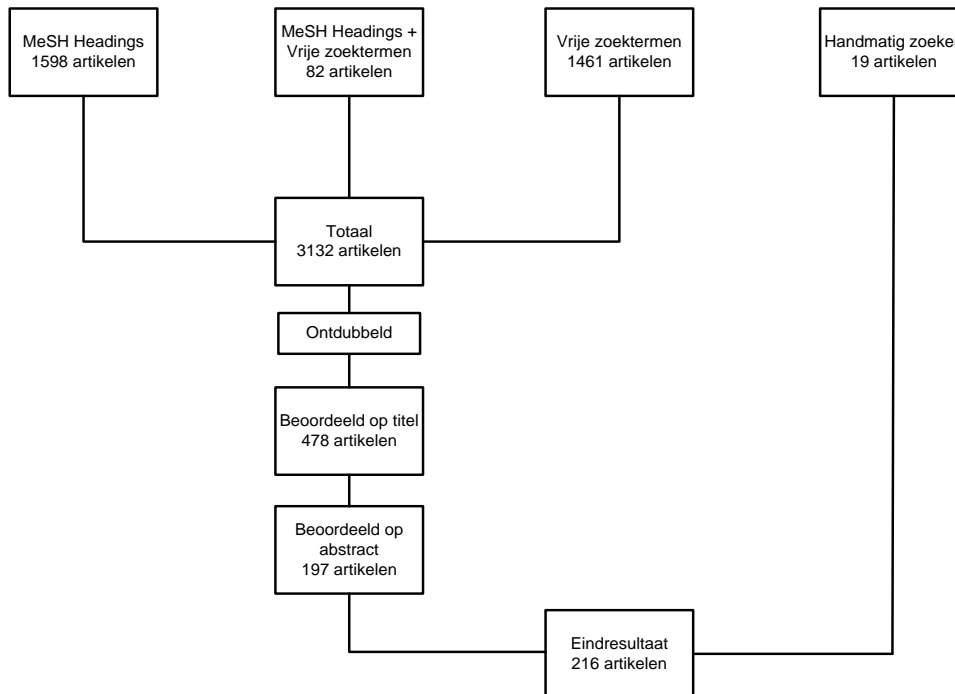
3 Resultaten

3.1 Aantallen

Pubmed leverde 3132 potentieel relevante artikelen op (figuur 1). Na het ontdebellen en het beoordelen van titels bleven er 478 artikelen over. Deze artikelen zijn op abstract beoordeeld. Uiteindelijk bleven 197 relevante artikelen over.

Handmatig zoeken in Nederlandstalige tijdschriften leverde 19 relevante artikelen op.

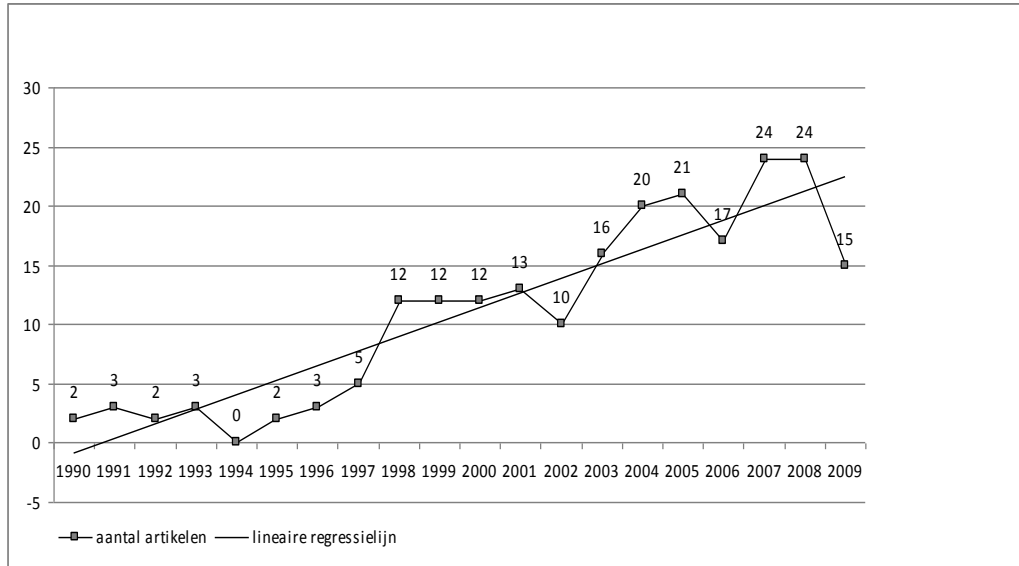
In totaal zijn er in de periode 1990- 2010 216 artikelen verschenen waarin de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen centraal staat.

Figuur 1 Resultaten literatuur zoektocht

Aantal artikelen per jaar (figuur 2).

Vanaf 1990-2000 zijn 44 artikelen geschreven, vanaf 2000 tot 2010 zijn 172 artikelen geschreven. De regressielijn laat de stijgende lijn van artikelen per jaar hieronder zien. Hoogstwaarschijnlijk zal er in 2010 nog een aantal artikelen gepubliceerd worden uit het jaar 2009.

Figuur 2 Aantal artikelen per jaartal

3.2 Thema's

De inhoudelijke analyse van de gevonden artikelen leverde 12 van elkaar te onderscheiden thema's op. Artikelen zonder abstract of full text artikel in Groningen zijn onder

thema 13 ondergebracht. Tabel 1 laat de verdeling van de artikelen over de thema's zien en bevat ook de trefwoorden waarmee ze in de database zijn gelabeld. Bijlage I bevat alle artikelen per thema geordend.

Thema	Centrale inhoud van de artikelen	Trefwoord	Ref.
1	de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen	samenwerking	1-77
2	beschrijft de relatie tussen de verpleegkundigen en artsen, als dat niet specifiek over samenwerking gaat	relatie	78-99
3	de houding (attitude) van de verpleegkundigen en artsen ten opzichte van elkaar of naar een probleem	houding	100-110
4	het accent ligt op communicatie tussen verpleegkundigen en artsen	communicatie	111-131
5	de samenwerking tussen verpleegkundigen, artsen en andere disciplines	multidisciplinair	132,133
6	conflicten in de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen en de hantering hiervan	conflicthantering	134-139
7	meetinstrumenten om aspecten van de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen mee te meten	meetinstrument	140-142
8	<i>collaborative practice</i> tussen verpleegkundigen en artsen	samenwerkende praktijk	143-151
9	de samenwerking tussen nurse practitioners en artsen	verpleegkundig specialist	152-183
10	de werkomgeving van verpleegkundigen en artsen	werkomgeving	184-189
11	verbeteringsacties voor de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen	verbeteringsacties	190-200
12	de relatie tussen de samenwerking van arts en verpleegkundige de uitkomst voor de patiënt	patiëntenzorguitkomsten	201-210
13	geen abstract en/of fulltekst beschikbaar in Groningen	niet in groningen	211-216

Tabel 1 Thema's van artikelen

3.3 Typering artikelen

De analyse van de artikelen laat 4 verschillende publicatietypes zien (tabel 2). Publicaties zonder abstract of full text artikel in Groningen zijn in thema 5 ondergebracht.

Bijlage II bevat per thema alle artikelen, onderverdeeld naar type publicatie.

Onderzoekstype	Uitleg
1. Kwalitatief onderzoek	beschrijvende onderzoeksartikelen
2. Kwantitatief onderzoek	experimenteel en getalsmatige onderzoeksartikelen
3. Literatuurstudie	met een duidelijk overzicht van literatuur
4. Opiniërende artikelen	een mening (opinie) van de auteur staat centraal
5. Geen artikelen beschikbaar in Groningen	geen abstract en/of fulltekst beschikbaar in Groningen.

Tabel 2 Typering van artikelen

3.4 Artikelen ingedeeld

Tabel 3 laat zien hoeveel artikelen er zijn gevonden bij elk thema en welke typering deze heeft gekregen. De toelichting op de themanummers staat in tabel 1.

Ruim de helft van de artikelen bestaat uit beschrijvingen van onderzoek. Zeven van de tien artikelen heeft een kwalitatieve onderzoeksbasis, drie op de tien heeft een kwantitatieve onderzoeksbasis.

Eén van de zes artikelen heeft geen artikel beschikbaar in Groningen. Dit geldt hetzelfde voor de literatuurstudie, één van de zes artikelen is een literatuurstudie. De opiniërende artikelen zijn er één van de acht artikelen bij deze literatuurstudie.

Thema	Kwalitatief onderzoek	Kwantitatief onderzoek	Literatuurstudie	Opinie	Geen artikel beschikbaar in Groningen	Totaal
1	27	8	14	16	12	77
2	11	4	1	2	4	22
3	5	2	1	2	1	11
4	8	6	3	2	2	21
5	1	1	0	0	0	2
6	2	4	0	0	0	6
7	1	0	1	0	1	3
8	5	1	1	1	1	9
9	9	3	9	3	8	32
10	3	1	1	0	1	6
11	5	1	2	1	2	11
12	4	4	1	0	1	10
13	1	2	0	0	3	6
Totaal	82	37	34	27	36	216

Tabel 3 Resultaten thema's en typering van artikelen

4 Conclusie en discussie

4.1 Conclusie

Een uitgebreide zoektocht levert over de afgelopen twintig jaar 216 artikelen op over de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen in ziekenhuizen. Dit zou betekenen dat per jaar maar tien artikelen geschreven zijn. In de laatste tien jaar zijn 172 artikelen geschreven, dit zijn gemiddeld 17 artikelen per jaar. Dit staat in contrast met de 44 artikelen van de tien jaar daarvoor. Hiermee kan gezegd worden dat het onderwerp samenwerking tussen arts en verpleegkundige de laatste jaren veel aandacht geniet. De gevonden literatuur zijn voornamelijk kwalitatieve onderzoeken. Dit bestaat uit beschrijvingen van de samenwerkingssituatie tussen verpleegkundigen en artsen zoals deze is. Getracht wordt om die situatie te verklaren. Hierdoor zijn vele beschrijvingen en observaties te vinden maar vaak geen verklaringen of oplossingen voor eventuele problemen in de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen.

4.2 Discussie

Tijdens deze systematische literatuurstudie zijn veel artikelen gevonden en beoordeeld door de twee onderzoekers. Geregeld werd een derde onafhankelijke beoordelaar erbij betrokken. De twee onderzoekers hebben alle artikelen ingedeeld bij thema's en onderzoekstypen. Deze indeling is daarnaast ook toegepast door twee onafhankelijke beoordelaars waardoor de objectiviteit gewaarborgd bleef. Zou er in de toekomst reden zijn om deze literatuurstudie wederom uit te voeren kan het zo zijn dat de onderzoekers de artikelen anders in kunnen delen? Voor toekomstige studies is het aan te raden om deze indeling van artikelen met een grotere groep uit te voeren.

Voor deze systematische literatuurstudie is gebruik gemaakt van de database Pubmed. Daarnaast zijn geen andere databases gebruikt. Voor toekomstig onderzoek kan de lijst met het aantal artikelen niet groot genoeg zijn en kan er ook nog in niet medische databases (sociologische/psychologische) worden gezocht.

Voor zover bekend is deze systematische literatuurstudie de eerste rond dit onderwerp in Nederland. Daarmee is deze literatuur voor verpleegkundigen en artsen in Nederland ontsloten.

Gezocht is naar de literatuur uit de afgelopen twintig jaar. Elk jaar wordt weer nieuw onderzoek gedaan en gepubliceerd. Over een aantal jaren is het goed om deze lijst met artikelen aan te vullen met meer recente onderzoeken die ook ingaan op de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen.

5 Literatuur

Carriëretijger, Dijk, E. van, (2004-2009). *Verpleegkundige*. Geraadpleegd op 29-09-09 van: www.carriëretijger.nl/beroep/gezondheidszorg/medisch/verpleegkundige

Dijk, A. van, Tol, M. van, Plas, M., Mintjes-de Groot, J. (2009). *Rapport: doorbreek de dilemma's*. Utrecht: LEVV. Geraadpleegd op 28-09-09 van: http://www.levv.nl/fileadmin/sites/LEVV/PDF-PP/levv_congres/1_Samenvattingrapportdoorbreekdilemma_s_feb09.pdf

Hemel, L. van, (2001). *Verpleegkundige concepten en methoden*. Uitgeverij Garant. Geraadpleegd op 30-09-09 van: http://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=FhSdPFpKaDgC&oi=fnd&pg=PA13&dq=verpleegkunde+geschiedenis&ots=Ztgnxzjuf&sig=aj_iYaLQhVVycUKQvAHl8lcD10g#v=onepage&q=verpleegkunde%20geschiedenis&f=false
Pagina 13

Leever, A.M. (2007). *Hoe gaan verpleegkundigen en artsen om met wrijvingen in hun samenwerking?* Wenckebach Instituut. (scriptie master psychologie). Geraadpleegd op 15-09-09 van: <http://www.wenckebachinstituut.nl/documenten/medici/Ontwikkelplatform/Resultaten/Hoeartsenenverpleegkomgaanmetwrijvingen.htm>

Van Dale, online woordenboek (2007). *Arts*. Uitgevers Utrecht/Antwerpen. Geraadpleegd op 25-09-09 van: <http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=arts>

Offringa, M., Assendelft, W.J.J., Scholten, R.J.P.M. (2003). *Inleiding in evidence-based medicine*. Bohn Stafleu van Loghum.

Bijlage I Thematisch overzicht van de literatuur over samenwerking arts-verpleegkundige (zie tabel 1)

Samenwerking

- 1 Anonymous. Nurses, physicians work together to move patients. *ED Manag.* 1998;10(5):52-4.
- 2 Ashworth P. Nurse-doctor relationships: conflict, competition or collaboration. *Intensive Crit Care Nurs.* 2000;16(3):127-8.
- 3 Baggs JG, Ryan SA. ICU nurse-physician collaboration & nursing satisfaction. *Nurs.Econ.* 1990;8(6):386-92.
- 4 Baggs JG, Schmitt MH. Nurses' and resident physicians' perceptions of the process of collaboration in an MICU. *Res.Nurs.Health* 1997;20(1):71-80.
- 5 Baggs JG. Nurse-physician collaboration in intensive care units. *Crit Care Med.* 2007;35(2):641-2.
- 6 Bakker PMJ. Samenwerken in het ziekenhuis, hoezo een uitdaging? *TVZ.* 2005; Nr. 11 28-30.
- 7 Barrett JP. Collaboration. *J.Miss.State Med.Assoc.* 2008;49(11):340-1.
- 8 Beuscart-Zephir MC, Pelayo S, Anceaux F, Maxwell D, Guerlinger S. Cognitive analysis of physicians and nurses cooperation in the medication ordering and administration process. *Int.J.Med.Inform.* 2007;76 Suppl 1:S65-S77.
- 9 Bolman C. Samenwerking arts en verpleegkundige. *Medisch contact.* 1997; Nr 25 797-798.
- 10 Cahill D, Sternlieb J. Community hospital CPOE implementation: the need for collaboration between nurse and physician informaticists. *J.Healthc.Inf.Manag.* 2004;18(3):17-8.
- 11 Castledine SG. Getting us to work together. *Br.J.Nurs.* 2007;16(21):1367.
- 12 Chaboyer WP, Patterson E. Australian hospital generalist and critical care nurses' perceptions of doctor-nurse collaboration. *Nurs.Health Sci.* 2001;3(2):73-9.
- 13 Corley MC. Ethical dimensions of nurse-physician relations in critical care. *Nurs.Clin.North Am.* 1998;33(2):325-37.
- 14 Corser WD. A conceptual model of collaborative nurse-physician interactions: the management of traditional influences and personal tendencies. *Sch Inq.Nurs.Pract.* 1998;12(4):325-41.
- 15 Davies C. How well do doctors and nurses work together? *Nurs.Times* 1999;95(33):3.
- 16 Dechairo-Marino AE, Jordan-Marsh M, Traiger G, Saulo M. Nurse/physician collaboration: action research and the lessons learned. *J.Nurs.Adm* 2001;31(5):223-32.
- 17 Desrosiers G. Collaboration between nurses and physicians: myth or reality? *Infirm.Que.* 1995;3(1):4-5.
- 18 Desrosiers G. Doctors and nurses working together: a new day is dawning! *Perspect.Infirm.* 2003;1(2):6-9.
- 19 Doering LV. Nurse-physician collaboration: at the crossroads of danger and opportunity. *Crit Care Med.* 1999;27(9):2066-7.
- 20 Fagin CM. Collaboration between nurses and physicians: no longer a choice. *Acad.Med.* 1992;67(5):295-303.
- 21 Foley BJ, Kee CC, Minick P, Harvey SS, Jennings BM. Characteristics of nurses and hospital work environments that foster satisfaction and clinical expertise. *J.Nurs.Adm* 2002;32(5):273-82.

- 22 Gedney B. Partnerships and collaboration: what skills are needed? *Online.J.Issues Nurs.* 2005;10(1):1.
- 23 Goodman B. Ms. B and legal competence: interprofessional collaboration and nurse autonomy. *Nurs.Crit Care* 2004;9(6):271-6.
- 24 Greatrex B. Infection surveillance scheme: collaborative working practices. *Br.J.Nurs.* 2001;10(5):306-11.
- 25 Hader R. Collaboration paves the way for better care. *Nurs.Manage.* 2005;36(1):4.
- 26 Haller KB. Some of my best friends are physicians. *J.Obstet.Gynecol.Neonatal Nurs.* 2001;30(2):137.
- 27 Hamric AB, Blackhall LJ. Nurse-physician perspectives on the care of dying patients in intensive care units: collaboration, moral distress, and ethical climate. *Crit Care Med.* 2007;35(2):422-9.
- 28 Hanrath C. Samen aan de top. *Nursing.* 2007; Nr. 9 25.
- 29 Hansen HE, Biros MH, Delaney NM, Schug VL. Research utilization and interdisciplinary collaboration in emergency care. *Acad.Emerg.Med.* 1999;6(4):271-9.
- 30 Holt FM. Nurse-physician partnerships. *Clin.Nurse Spec.* 1998;12(3):121.
- 31 Houldin AD, Naylor MD, Haller DG. Physician-nurse collaboration in research in the 21st century. *J.Clin.Oncol.* 2004;22(5):774-6.
- 32 Kappeli S. Interprofessional cooperation: why is partnership so difficult? *Patient.Educ.Couns.* 1995;26(1-3):251-6.
- 33 Kathyayani BV. Working together for better health. *Nurs.J.India* 2006;97(11):257-8.
- 34 Kersten J. Dilemma's doorbreken, verslag van LEVV jaarcongres. *TVZ.* 2009; Nr. 3 12-15.
- 35 Klaucke C. Samen sterker. *Nursing.* 2008; Nr. 5 20-21.
- 36 Krairiksh M, Anthony MK. Benefits and outcomes of staff nurses' participation in decision making. *J.Nurs.Adm* 2001;31(1):16-23.
- 37 Lappe DG. Managing the intensive care unit: nurse/physician collaboration. *Crit Care Med.* 1993;21(9 Suppl):S388.
- 38 LeTourneau B. Physicians and nurses: friends or foes? *J.Healthc.Manag.* 2004;49(1):12-5.
- 39 Lindeke LL, Sieckert AM. Nurse-physician workplace collaboration. *Online.J.Issues Nurs.* 2005;10(1):5.
- 40 Lingard L, Espin S, Evans C, Hawryluck L. The rules of the game: interprofessional collaboration on the intensive care unit team. *Crit Care* 2004;8(6):R403-R408.
- 41 Lockhart-Wood K. Collaboration between nurses and doctors in clinical practice. *Br.J.Nurs.* 2000;9(5):276-80.
- 42 MacAlister LI. Can doctors' work really be expert nursing? *Br.J.Nurs.* 1999;8(12):766.
- 43 Makary MA, Sexton JB, Freischlag JA, Holzmuller CG, Millman EA, Rowen L, e.a. Operating room teamwork among physicians and nurses: teamwork in the eye of the beholder. *J.Am.Coll.Surg.* 2006;202(5):746-52.
- 44 Manojlovich M, Laschinger HK. Application of the Nursing Worklife Model to the ICU setting. *Crit Care Nurs.Clin.North Am.* 2008;20(4):481-7.
- 45 McGrail KA, Morse DS, Glessner T, Gardner K. "What is found there": qualitative analysis of physician-nurse collaboration stories. *J.Gen.Intern.Med.* 2009;24(2):198-204.
- 46 Miller PA. Nurse-physician collaboration in an intensive care unit. *Am.J.Crit Care* 2001;10(5):341-50.

- 47 Minarik PA, Price LC. Collaboration? Supervision? Direction? Independence? What is the relationship between the advanced practice nurse and the physician? States' Legislative and Regulatory Forum III. *Clin.Nurse Spec.* 1999;13(1):34-7.
- 48 Morgan H, Habibi P, Swann E, Kilgallon C, Taylor C, McDonald P, e.a. Let's work together. Interview by Kathy Oxtoby. *Nurs.Times* 2003;99(4):22-6.
- 49 Neggers HJM. Samenwerking kan veel beter. *Medisch contact.* 2010; Nr 14 598-600.
- 50 Palda VA, Bowman KW, McLean RF, Chapman MG. "Futile" care: do we provide it? Why? A semistructured, Canada-wide survey of intensive care unit doctors and nurses. *J.Crit Care* 2005;20(3):207-13.
- 51 Pearson L. Collaboration requires shared accountability. *Nurse Pract.* 2000;25(12):14-7.
- 52 Pike AW. Moral outrage and moral discourse in nurse-physician collaboration. *J.Prof.Nurs.* 1991;7(6):351-62.
- 53 Piquette D, Reeves S, Leblanc VR. Interprofessional intensive care unit team interactions and medical crises: a qualitative study. *J.Interprof.Care* 2009;23(3):273-85.
- 54 Pirnejad H, Niazkhani Z, van der S, Berg M, Bal R. Impact of a computerized physician order entry system on nurse-physician collaboration in the medication process. *Int.J.Med.Inform.* 2008;77(11):735-44.
- 55 Ponte PR. Nurse-physician co-leadership: a model of interdisciplinary practice governance. *J.Nurs.Adm* 2004;34(11):481-4.
- 56 Reeves S, Nelson S, Zwarenstein M. The doctor-nurse game in the age of interprofessional care: a view from Canada. *Nurs.Inq.* 2008;15(1):1-2.
- 57 Rosenstein AH, O'Daniel M. Disruptive behavior and clinical outcomes: perceptions of nurses and physicians. *Am.J.Nurs.* 2005;105(1):54-64.
- 58 Salvage J. Doctors and nurses: is teamwork a myth? *Nurs.Times* 1999;95(39):20.
- 59 Schmalenberg C, Kramer M, King CR, Krugman M, Lund C, Poduska D, e.a. Excellence through evidence: securing collegial/collaborative nurse-physician relationships, part 2. *J.Nurs.Adm* 2005;35(11):507-14.
- 60 Schmalenberg C, Kramer M, King CR, Krugman M, Lund C, Poduska D, e.a. Excellence through evidence: securing collegial/collaborative nurse-physician relationships, part 1. *J.Nurs.Adm* 2005;35(10):450-8.
- 61 Schnepel R, Stopfkuchen H. Collaboration between nurses and physicians in Europe. *Crit Care Med.* 1993;21(9 Suppl):S388-S389.
- 62 Seren S, Baykal U. Relationships between change and organizational culture in hospitals. *J.Nurs.Scholarsh.* 2007;39(2):191-7.
- 63 Skei K. Collaboration at risk: registered nurses' experiences on orthopaedic wards. *J.Clin.Nurs.* 2008;17(14):1907-14.
- 64 South D. Time for cooperation among health care professionals. *J.Miss.State Med.Assoc.* 2001;42(4):111-2.
- 65 Stein-Parbury J, Liaschenko J. Understanding collaboration between nurses and physicians as knowledge at work. *Am.J.Crit Care* 2007;16(5):470-7.
- 66 Stewart-Amidei C. Collaboration or competition? *J.Neurosci.Nurs.* 2003;35(4):183.
- 67 Stone PW, Larson EL, Mooney-Kane C, Smolowitz J, Lin SX, Dick AW. Organizational climate and intensive care unit nurses' intention to leave. *J.Nurs.Adm* 2009;39(7-8 Suppl):S37-S42.
- 68 Storch JL, Kenny N. Shared moral work of nurses and physicians. *Nurs.Ethics* 2007;14(4):478-91.

- 69 Takman C, Severinsson E. Comparing Norwegian nurses' and physicians' perceptions of the needs of significant others in intensive care units. *J.Clin.Nurs.* 2005;14(5):621-31.
- 70 Takman CA, Severinsson EI. The needs of significant others within intensive care--the perspectives of Swedish nurses and physicians. *Intensive Crit Care Nurs.* 2004;20(1):22-31.
- 71 Taylor-Seehafer M. Nurse-physician collaboration. *J.Am.Acad.Nurse Pract.* 1998;10(9):387-91.
- 72 Van Ess C, Cukr PL. Communication styles that promote perceptions of collaboration, quality, and nurse satisfaction. *J.Nurs.Care Qual.* 2000;14(2):63-74.
- 73 Walker RM, Miles SH, Stocking CB, Siegler M. Physicians' and nurses' perceptions of ethics problems on general medical services. *J.Gen.Intern.Med.* 1991;6(5):424-9.
- 74 Wells N, Johnson R, Salyer S. Interdisciplinary collaboration. *Clin.Nurse Spec.* 1998;12(4):161-8.
- 75 Wilkinson CS, Hite KJ. Nurse-physician collaborative relationship on nurses' self-perceived job satisfaction in ambulatory care. *Lippincotts.Case.Manag.* 2001;6(2):68-78.
- 76 Wocial LD. Achieving collaboration in ethical decision making: strategies for nurses in clinical practice. *Dimens.Crit Care Nurs.* 1996;15(3):150-9.
- 77 Zwarenstein M, Reeves S. Working together but apart: barriers and routes to nurse--physician collaboration. *Jt.Comm J.Qual.Improv.* 2002;28(5):242-7, 209.

Relatie

- 78 Binnie A. Freedom to practise: the doctor-nurse relationship. *Nurs.Times* 2000;96(9):44-6.
- 79 Bratt MM, Broome M, Kelber S, Lostocco L. Influence of stress and nursing leadership on job satisfaction of pediatric intensive care unit nurses. *Am.J.Crit Care* 2000;9(5):307-17.
- 80 Casanova J, Day K, Dorpat D, Hendricks B, Theis L, Wiesman S. Nurse-physician work relations and role expectations. *J.Nurs.Adm* 2007;37(2):68-70.
- 81 Castledine G. The relationship between nurses and doctors. *Br.J.Nurs.* 2005;14(11):625.
- 82 Cobanoglu N, Algier L. A qualitative analysis of ethical problems experienced by physicians and nurses in intensive care units in Turkey. *Nurs.Ethics* 2004;11(5):444-58.
- 83 Fitzgerald A, Teal G. Health reform, professional identity and occupational sub-cultures: the changing interprofessional relations between doctors and nurses. *Contemp.Nurse* 2003;16(1-2):9-19.
- 84 Green A. Time for change ... relationships between nursing and medicine. *Tex.Nurs.* 2000;74(9):13-4.
- 85 Hansma S. Rondje van de zaak. *Nursing.* 2009; Nr. 10 32-37.
- 86 Jansky S. The nurse-physician relationship: is collaboration the answer? *J.Pract.Nurs.* 2004;54(2):28-30.
- 87 Jones A. Supplementary prescribing: relationships between nurses and psychiatrists on hospital psychiatric wards. *J.Psychiatr.Ment.Health Nurs.* 2006;13(1):3-11.
- 88 Kramer M, Schmalenberg C. Securing "good" nurse/physician relationships. *Nurs.Manage.* 2003;34(7):34-8.
- 89 Lutzen K, Johansson A, Nordstrom G. Moral sensitivity: some differences between nurses and physicians. *Nurs.Ethics* 2000;7(6):520-30.

- 90 Meighan S, Curran C. Nurse/physician relationships: getting things rolling. *Crit Care Nurse* 1992;12(6):112.
- 91 Nordgren L, Olsson H. Palliative care in a coronary care unit: a qualitative study of physicians' and nurses' perceptions. *J.Clin.Nurs.* 2004;13(2):185-93.
- 92 Rosenstein AH. Original research: nurse-physician relationships: impact on nurse satisfaction and retention. *Am.J.Nurs.* 2002;102(6):26-34.
- 93 Rothstein WG, Hannum S. Profession and gender in relationships between advanced practice nurses and physicians. *J.Prof.Nurs.* 2007;23(4):235-40.
- 94 Schmalenberg C, Kramer M. Nurse-physician relationships in hospitals: 20,000 nurses tell their story. *Crit Care Nurse* 2009;29(1):74-83.
- 95 Skela S, Pagon M. Relationship between nurses and physicians in terms of organizational culture: who is responsible for subordination of nurses? *Croat.Med.J.* 2008;49(3):334-43.
- 96 Smith AP. Partners at the bedside: the importance of nurse-physician relationships. *Nurs.Econ.* 2004;22(3):161-4.
- 97 Stenner K, Courtenay M. The role of inter-professional relationships and support for nurse prescribing in acute and chronic pain. *J.Adv.Nurs.* 2008;63(3):276-83.
- 98 Turksema Y. Wat vind de verpleging van dit kind? *Nursing.* 2009; Nr. 2 41-45.
- 99 Van Niekerk LM, Martin F. The impact of the nurse-physician relationship on barriers encountered by nurses during pain management. *Pain Manag.Nurs.* 2003;4(1):3-10.

Houding

- 100 Hojat M, Nasca TJ, Cohen MJ, Fields SK, Rattner SL, Griffiths M, e.a. Attitudes toward physician-nurse collaboration: a cross-cultural study of male and female physicians and nurses in the United States and Mexico. *Nurs.Res.* 2001;50(2):123-8.
- 101 Hojat M, Gonnella JS, Nasca TJ, Fields SK, Cicchetti A, Lo S, e.a. Comparisons of American, Israeli, Italian and Mexican physicians and nurses on the total and factor scores of the Jefferson scale of attitudes toward physician-nurse collaborative relationships. *Int.J.Nurs.Stud.* 2003;40(4):427-35.
- 102 Maseland A. Exit: slaafje van de dokter. *Nursing.* 2007; Nr. 10 12-15.
- 103 Rieck S. Critique of 'nurse-physician collaboration: a comparison of the attitudes of nurses and physicians in the medical-surgical patient care setting'. *Medsurg.Nurs.* 2007;16(2):119-21.
- 104 Rosier J. Mag ik ook wat zeggen?Verhoudingen tussen verpleegkundige en arts. *Nursing.* 1998; Nr. 5 25-30.
- 105 Simons R. De beste stuurlied aan het roer. *Medisch contact.* 2005; Nr 35 1388.
- 106 Sterchi LS. Perceptions that affect physician-nurse collaboration in the perioperative setting. *AORN J.* 2007;86(1):45-57.
- 107 Stil Y. Wat we van elkaar vinden. *Nursing.* 2008; Nr. 4 16-17.
- 108 Thomas EJ, Sexton JB, Helmreich RL. Discrepant attitudes about teamwork among critical care nurses and physicians. *Crit Care Med.* 2003;31(3):956-9.

- 109 Thomson S. Nurse-physician collaboration: a comparison of the attitudes of nurses and physicians in the medical-surgical patient care setting. *Medsurg.Nurs.* 2007;16(2):87-91, 104.
- 110 Yildirim A, Ates M, Akinci F, Ross T, Selimen D, Issever H, e.a. Physician-nurse attitudes toward collaboration in Istanbul's public hospitals. *Int.J.Nurs.Stud.* 2005;42(4):429-37.

Communicatie

- 111 Anonymous. Communicating with physicians. *Fla.Nurse* 2008;56(3):29.
- 112 Al-Doghaither AH, Mohamed BA, Abdalla AE, Magzoub ME, Al-Doghaither MH. Physician-Nurse communication. Perceptions of Physicians in Riyadh. *Saudi.Med.J.* 2001;22(4):315-9.
- 113 Arford PH. Nurse-physician communication: an organizational accountability. *Nurs.Econ.* 2005;23(2):72-7, 55.
- 114 Aston J, Shi E, Bullot H, Galway R, Crisp J. Qualitative evaluation of regular morning meetings aimed at improving interdisciplinary communication and patient outcomes. *Int.J.Nurs.Pract.* 2005;11(5):206-13.
- 115 Fairbanks RJ, Bisantz AM, Sunm M. Emergency department communication links and patterns. *Ann.Emerg.Med.* 2007;50(4):396-406.
- 116 Hambleton JM. Fostering respectful collaboration through communication. *Pa Nurse* 2005;60(4):10-1.
- 117 Kluijver B. Discussie met de dokter. *Nursing.* 2009; Nr. 4 26-29.
- 118 Larson E. The impact of physician-nurse interaction on patient care. *Holist.Nurs.Pract.* 1999;13(2):38-46.
- 119 Lefton C. Improve your environment through communication and change. *Nurs.Manage.* 2007;38(1):13-5.
- 120 Manias E, Street A. Nurse-doctor interactions during critical care ward rounds. *J.Clin.Nurs.* 2001;10(4):442-50.
- 121 Manojlovich M, Antonakos C. Satisfaction of intensive care unit nurses with nurse-physician communication. *J.Nurs.Adm* 2008;38(5):237-43.
- 122 Manojlovich M, Antonakos CL, Ronis DL. Intensive care units, communication between nurses and physicians, and patients' outcomes. *Am.J.Crit Care* 2009;18(1):21-30.
- 123 Maseland A. 'Ken je arts'. *Nursing.* 2006; Nr. 2 28-31.
- 124 Morinaga K, Ohtsubo Y, Yamauchi K, Shimada Y. Doctors' traits perceived by Japanese nurses as communication barriers: a questionnaire survey. *Int.J.Nurs.Stud.* 2008;45(5):740-9.
- 125 Nadolski GJ, Bell MA, Brewer BB, Frankel RM, Cushing HE, Brokaw JJ. Evaluating the quality of interaction between medical students and nurses in a large teaching hospital. *BMC.Med.Educ.* 2006;6:23.
- 126 Reader TW, Flin R, Mearns K, Cuthbertson BH. Interdisciplinary communication in the intensive care unit. *Br.J.Anaesth.* 2007;98(3):347-52.
- 127 Riley R, Manias E, Polglase A. Governing the surgical count through communication interactions: implications for patient safety. *Qual.Saf Health Care* 2006;15(5):369-74.
- 128 Simpson KR, James DC, Knox GE. Nurse-physician communication during labor and birth: implications for patient safety. *J.Obstet.Gynecol.Neonatal Nurs.* 2006;35(4):547-56.
- 129 Weber H, Stockli M, Nubling M, Langewitz WA. Communication during ward rounds in internal medicine. An analysis of patient-nurse-physician interactions using RIAS. *Patient.Educ.Couns.* 2007;67(3):343-8.

- 130 Weeks MB. Nurse physician communication--discourse analysis. *Can.Oper.Room.Nurs.J.* 2004;22(4):33-7.
- 131 Westphal DM, McKee SA. End-of-life decision making in the intensive care unit: physician and nurse perspectives. *Am.J.Med.Qual.* 2009;24(3):222-8.

Multidisciplinair

- 132 Clarke-Tasker VA. Commentary on collaboration: the key to interdisciplinary research. *ABNF.J.* 2009;20(1):25-6.
- 133 Vazirani S, Hays RD, Shapiro MF, Cowan M. Effect of a multidisciplinary intervention on communication and collaboration among physicians and nurses. *Am.J.Crit Care* 2005;14(1):71-7.

Conflicthantering

- 134 Azoulay E, Timsit JF, Sprung CL, Soares M, Rusinova K, Lafabrie A, e.a. Prevalence and factors of intensive care unit conflicts: the conflicus study. *Am.J.Respir.Crit Care Med.* 2009;180(9):853-60.
- 135 Boone BN, King ML, Gresham LS, Wahl P, Suh E. Conflict management training and nurse-physician collaborative behaviors. *J.Nurses Staff.Dev.* 2008;24(4):168-75.
- 136 Coombs M. Power and conflict in intensive care clinical decision making. *Intensive Crit Care Nurs.* 2003;19(3):125-35.
- 137 Hendel T, Fish M, Berger O. Nurse/physician conflict management mode choices: implications for improved collaborative practice. *Nurs.Adm Q.* 2007;31(3):244-53.
- 138 Keenan GM, Cooke R, Hillis SL. Norms and nurse management of conflicts: keys to understanding nurse-physician collaboration. *Res.Nurs.Health* 1998;21(1):59-72.
- 139 Skjorshammer M. Co-operation and conflict in a hospital: interprofessional differences in perception and management of conflicts. *J.Interprof.Care* 2001;15(1):7-18.

Meetinstrument

- 140 Dougherty MB, Larson E. A review of instruments measuring nurse-physician collaboration. *J.Nurs.Adm* 2005;35(5):244-53.
- 141 Ward J, Schaal M, Sullivan J, Bowen ME, Erdmann JB, Hojat M. The Jefferson Scale of Attitudes toward Physician-Nurse Collaboration: a study with undergraduate nursing students. *J.Interprof.Care* 2008;22(4):375-86.
- 142 Yildirim A, Akinci F, Ates M, Ross T, Issever H, Isci E, e.a. Turkish version of the Jefferson Scale of Attitudes Toward Physician-Nurse Collaboration: a preliminary study. *Contemp.Nurse* 2006;23(1):38-45.

Samenwerkende praktijk

- 143 Broers CJM. Bekwaam maar nog niet bevoegd. *Medisch contact.* 2006; Nr. 42 1652-1654.
- 144 de BJ, Cuperus-Bosma JM, van der Jagt MA, Gevers JK, van der WG. Risky procedures by nurses in hospitals: problems and (contemplated) refusals of orders by physicians, and views of physicians and nurses: a questionnaire survey. *Int.J.Nurs.Stud.* 2005;42(6):637-48.

- 145 Jones AM. Changes in practice at the nurse-doctor interface. Using focus groups to explore the perceptions of first level nurses working in an acute care setting. *J.Clin.Nurs.* 2003;12(1):124-31.
- 146 King L, Lee JL, Henneman E. A collaborative practice model for critical care. *Am.J.Crit Care* 1993;2(6):444-9.
- 147 Kleinpell RM, Faut-Callahan M, Lauer K, Kremer MJ, Murphy M, Sperhac A. Collaborative practice in advanced practice nursing in acute care. *Crit Care Nurs.Clin.North Am.* 2002;14(3):307-13.
- 148 Nelson GA, King ML, Brodine S. Nurse-physician collaboration on medical-surgical units. *Medsurg.Nurs.* 2008;17(1):35-40.
- 149 Ornstein HJ. Collaborative practice between Ontario nurses and physicians: is it possible? *Can.J.Nurs.Adm* 1990;3(4):10-4.
- 150 Rikli J, Hegwood P, Atwater A, Bauman B, Brown BB, Carteaux P, e.a. Implementation and case-study results of potentially better practices for staffing in neonatal intensive care units. *Pediatrics* 2006;118 Suppl 2:S141-S146.
- 151 Waldman R. Collaborative practice--balancing the future. *Obstet.Gynecol.Surv.* 2002;57(1):1-2.

Verpleegkundig specialist

- 152 Anonymous. Trumping professional roles: collaboration of nurse practitioners and physicians for a better U.S. health care system. *Am.Fam.Physician* 2001;64(8):1325.
- 153 Anonymous. Boards work together to make regulatory changes to help NP/physician collaboration issue. *Miss.RN.* 2005;67(1):1, 8-1, 9.
- 154 Barton TD. Clinical mentoring of nurse practitioners: the doctors' experience. *Br.J.Nurs.* 2006;15(15):820-4.
- 155 Cairo MJ. Emergency physicians' attitudes toward the emergency nurse practitioner role: validation versus rejection. *J.Am.Acad.Nurse Pract.* 1996;8(9):411-7.
- 156 Chiarella M. Independent, autonomous, or equal: what do we really want? *Clin.Excell.Nurse Pract.* 1998;2(5):293-9.
- 157 Copnell B, Johnston L, Harrison D, Wilson A, Robson A, Mulcahy C, e.a. Doctors' and nurses' perceptions of interdisciplinary collaboration in the NICU, and the impact of a neonatal nurse practitioner model of practice. *J.Clin.Nurs.* 2004;13(1):105-13.
- 158 Duchatteau DC. Twee functies, vaak een taak. *Medisch contact.* 2006; Nr. 43 1709-1711.
- 159 Edmunds MW. NPs face systematic opposition from physicians. *Nurse Pract.* 2000;25(12):65-8.
- 160 Fairman J. The roots of collaborative practice: nurse practitioner pioneers' stories. *Nurs.Hist Rev.* 2002;10:159-74.
- 161 Feuer M. The myths of APRN/Physician collaboration. Interview by Catherine Campion. *Nurs.Spectr.(Wash.D.C.)* 1998;8(3):20.
- 162 Ford L, Harper D, Kapustin J, Nichols D, Norris TE. NPs and MDs: an evolving partnership. Interview by Sarah Lebo. *Adv.Nurse Pract.* 2008;16(6):55-9.
- 163 Freda CE. Nurse practitioner versus physician assistant. *Nephrol.Nurs.J.* 2000;27(2):260.
- 164 Hallas DM, Butz A, Gitterman B. Attitudes and beliefs for effective pediatric nurse practitioner and physician collaboration. *J.Pediatr.Health Care* 2004;18(2):77-86.
- 165 Henderson K. TelEmergency: distance emergency care in rural emergency departments using nurse practitioners. *J.Emerg.Nurs.* 2006;32(5):388-93.

- 166 Herman J, Ziel S. Collaborative practice agreements for advanced practice nurses: what you should know. AACN.Clin.Issues 1999;10(3):337-42.
- 167 Herrmann LL, Zabramski JM. Tandem practice model: a model for physician-nurse practitioner collaboration in a specialty practice, neurosurgery. J.Am.Acad.Nurse Pract. 2005;17(6):213-8.
- 168 Hubert S. Turbopleeg of quasi- arts? Nursing. 2000; Nr. 5 57.
- 169 Jones L, Way D. NP relationship important to MDs. Nurse Pract. 2006;31(3):14.
- 170 Klebanow K. Physicians & NPs: the business relationship needs repair. Md Med. 2002;3(4):10-2.
- 171 Makowsky MJ, Schindel TJ, Rosenthal M, Campbell K, Tsuyuki RT, Madill HM. Collaboration between pharmacists, physicians and nurse practitioners: a qualitative investigation of working relationships in the inpatient medical setting. J.Interprof.Care 2009;23(2):169-84.
- 172 Mayberry MK, Mayberry JF. The status of nurse practitioners in gastroenterology. Clin.Med. 2003;3(1):37-41.
- 173 Meyer SC, Miers LJ. Cardiovascular surgeon and acute care nurse practitioner: collaboration on postoperative outcomes. AACN.Clin.Issues 2005;16(2):149-58.
- 174 Neale J. Nurse practitioners and physicians: a collaborative practice. Clin.Nurse Spec. 1999;13(5):252-8.
- 175 Nhan J, Zuidema S. Nurse practitioners in the Northern Alberta Renal Program. CANNT.J. 2007;17(2):48-50.
- 176 O'Brien P. The role of the nurse practitioner in congenital heart surgery. Pediatr.Cardiol. 2007;28(2):88-95.
- 177 Offenbeek vMAG. De potentie van een NP. Medisch contact. 2008; Nr 4 147-151.
- 178 Phillips RL, Jr., Harper DC, Wakefield M, Green LA, Fryer GE, Jr. Can nurse practitioners and physicians beat parochialism into plowshares? Health Aff.(Millwood.) 2002;21(5):133-42.
- 179 Prather E. Keep an eye on them. Physicians must supervise nonphysician practitioners. Tex.Med. 2006;102(11):33-5.
- 180 Resnick B, Bonner A. Collaboration: foundation for a successful practice. J.Am.Med.Dir.Assoc. 2003;4(6):344-9.
- 181 Running A, Hoffman L, Mercer V. Physician perceptions of nurse practitioners: a replication study. J.Am.Acad.Nurse Pract. 2008;20(8):429-33.
- 182 Sheahan WT. How to harmonize with PAs and NPs. Med.Econ. 2000;77(16):69-70.
- 183 Steiner IP, Blitz S, Nichols DN, Harley DD, Sharma L, Stagg AP. Introducing a nurse practitioner into an urban Canadian emergency department. CJEM. 2008;10(4):355-63.

Werkomgeving

- 184 Anonymous. Improving the workplace environment to promote quality of care. Qual.Lett.Healthc.Lead. 2004;16(4):2-9, 1.
- 185 Blickensderfer L. Nurses and physicians: creating a collaborative environment. J.Intraven.Nurs. 1996;19(3):127-31.
- 186 Choi J, Bakken S, Larson E, Du Y, Stone PW. Perceived nursing work environment of critical care nurses. Nurs.Res. 2004;53(6):370-8.
- 187 Lin BY, Hsu CP, Chao MC, Luh SP, Hung SW, Breen GM. Physician and nurse job climates in hospital-based emergency departments in Taiwan: management and implications. J.Med.Syst. 2008;32(4):269-81.

- 188 Mills P, Neily J, Dunn E. Teamwork and communication in surgical teams: implications for patient safety. *J.Am.Coll.Surg.* 2008;206(1):107-12.
- 189 Scott SD, Pollock C. The role of nursing unit culture in shaping research utilization behaviors. *Res.Nurs.Health* 2008;31(4):298-309.

Verbeteringsacties

- 190 Atwater A, Hartmann E, Brown BB, Carteaux P, Freeman M, Hegwood P, e.a. Evaluation and development of potentially better practices for staffing in neonatal intensive care units. *Pediatrics* 2006;118 Suppl 2:S134-S140.
- 191 Barrere C, Ellis P. Changing attitudes among nurses and physicians: a step toward collaboration. *J.Healthc.Qual.* 2002;24(3):9-15.
- 192 Boyle DK, Kochinda C. Enhancing collaborative communication of nurse and physician leadership in two intensive care units. *J.Nurs.Adm* 2004;34(2):60-70.
- 193 Fleming C, Klein D, Wilson C. Forming collaborative relationships. *Nurs.Manage.* 1999;30(8):38-9.
- 194 Hill K. The sound of silence--nurses' non-verbal interaction within the ward round. *Nurs.Crit Care* 2003;8(6):231-9.
- 195 Iacono M. Conflict, communication, and collaboration: Improving interactions between nurses and physicians. *J.Perianesth.Nurs.* 2003;18(1):42-6.
- 196 Lee M, Pulcini J. Barriers to independent practice: mandatory collaboration between nurses and physicians. *Clin.Excell.Nurse Pract.* 1998;2(3):172-3.
- 197 Messmer PR. Enhancing nurse-physician collaboration using pediatric simulation. *J.Contin.Educ.Nurs.* 2008;39(7):319-27.
- 198 Puntillo KA, McAdam JL. Communication between physicians and nurses as a target for improving end-of-life care in the intensive care unit: challenges and opportunities for moving forward. *Crit Care Med.* 2006;34(11 Suppl):S332-S340.
- 199 Valk D. Jullie waren wel weer bezig vandaag, zeg. *TVZ.* 1997; Nr. 21 25.
- 200 Weinstein SM, Antonova S, Goryunova M. Enhancing nurse-physician collaboration: a staffing innovation. *J.Nurs.Adm* 2003;33(4):193-5.

Patiëntenzorguitkomsten

- 201 Adamski P. Nurse/physician collaboration benefits patients. *ONS.News* 1998;13(1):6-8.
- 202 Arnetz JE, Winblad U, Arnetz BB, Høglund AT. Physicians' and nurses' perceptions of patient involvement in myocardial infarction care. *Eur.J.Cardiovasc.Nurs.* 2008;7(2):113-20.
- 203 Baggs JG, Schmitt MH, Mushlin AI, Mitchell PH, Eldredge DH, Oakes D, e.a. Association between nurse-physician collaboration and patient outcomes in three intensive care units. *Crit Care Med.* 1999;27(9):1991-8.
- 204 Benner AB. Physician and nurse relationships, a key to patient safety. *J.Ky.Med.Assoc.* 2007;105(4):165-9.
- 205 Chang WY, Ma JC, Chiu HT, Lin KC, Lee PH. Job satisfaction and perceptions of quality of patient care, collaboration and teamwork in acute care hospitals. *J.Adv.Nurs.* 2009;65(9):1946-55.
- 206 Fields SK, Hojat M, Gonnella JS, Mangione S, Kane G, Magee M. Comparisons of nurses and physicians on an operational measure of empathy. *Eval.Health Prof.* 2004;27(1):80-94.

- 207 Higgins LW. Nurses' perceptions of collaborative nurse-physician transfer decision making as a predictor of patient outcomes in a medical intensive care unit. *J.Adv.Nurs.* 1999;29(6):1434-43.
- 208 Horak BJ, Pauig J, Keidan B, Kerns J. Patient safety: a case study in team building and interdisciplinary collaboration. *J.Healthc.Qual.* 2004;26(2):6-12.
- 209 Lassen AA, Fosbinder DM, Minton S, Robins MM. Nurse/physician collaborative practice: improving health care quality while decreasing cost. *Nurs.Econ.* 1997;15(2):87-91, 104.
- 210 Tschannen D, Kalisch BJ. The impact of nurse/physician collaboration on patient length of stay. *J.Nurs.Manag.* 2009;17(7):796-803.

Thema niet beoordeelbaar

- 211 Clarke SP. Job satisfaction survey report. *Nursing.* 2007;37(12 Pt.1):43-7.
- 212 Day G, Powell ME. A unit-based approach to outcome centered nursing quality assurance in critical care. *AACN.Clin.Issues Crit Care Nurs.* 1991;2(1):44-8.
- 213 Eccles S. Partnership of equals. *Nurs.Stand.* 2003;17(24):20-1.
- 214 Tomlin P, Patterson D. Should nurses stick to nursing and leave medicine to doctors? *Nurs.Times* 2002;98(28):14.
- 215 Zangaro GA, Soeken KL. A meta-analysis of studies of nurses' job satisfaction. *Res.Nurs.Health* 2007;30(4):445-58.
- 216 Zaumeyer C. Finding a physician collaborator. *Adv.Nurse Pract.* 2004;12(6):16.

Bijlage II alfabetisch overzicht artikelen gesorteerd op thema en type onderzoek

Thema 1: de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen

Kwalitatief onderzoek

Baggs JG, Ryan SA. ICU nurse-physician collaboration & nursing satisfaction. *Nurs Econ*. 1990 Nov-Dec;8(6):386-92. Pubmed PMID: 2267027.

Baggs JG, Schmitt MH. Nurses' and resident physicians' perceptions of the process of collaboration in an MICU. *Res Nurs Health*. 1997 Feb;20(1):71-80. Pubmed PMID: 9024479.

Bakker, P.M.J., Wind, J.H. (2005). Samenwerken in het ziekenhuis, hoezo een uitdaging? *TvZ*. Nr 11 blz 28-30

Beuscart-Zéphir MC, Pelayo S, Anceaux F, Maxwell D, Guerlinger S. Cognitive analysis of physicians and nurses cooperation in the medication ordering and administration process. *Int J Med Inform*. 2007 Jun;76 Suppl 1:S65-77. Epub 2006 Jul 7. Pubmed PMID: 16828336.

Chaboyer WP, Patterson E. Australian hospital generalist and critical care nurses' perceptions of doctor-nurse collaboration. *Nurs Health Sci*. 2001 Jun;3(2):73-9. Pubmed PMID: 11882181.

Dechairo-Marino AE, Jordan-Marsh M, Traiger G, Saulo M. Nurse/physician collaboration: action research and the lessons learned. *J Nurs Adm*. 2001 May;31(5):223-32. Pubmed PMID: 11388158.

Van Ess Coeling H, Cukr PL. Communication styles that promote perceptions of collaboration, quality, and nurse satisfaction. *J Nurs Care Qual*. 2000 Jan;14(2):63-74. Pubmed PMID: 10646302.

Foley BJ, Kee CC, Minick P, Harvey SS, Jennings BM. Characteristics of nurses and hospital work environments that foster satisfaction and clinical expertise. *J Nurs Adm*. 2002 May;32(5):273-82. Pubmed PMID: 12021568.

Hamric AB, Blackhall LJ. Nurse-physician perspectives on the care of dying patients in intensive care units: collaboration, moral distress, and ethical climate. *Crit Care Med*. 2007 Feb;35(2):422-9.

Houldin AD, Naylor MD, Haller DG. Physician-nurse collaboration in research in the 21st century. *J Clin Oncol*. 2004 Mar 1;22(5):774-6. Pubmed PMID: 14990631.

LeTourneau B. Physicians and nurses: friends or foes? *J Healthc Manag*. 2004 Jan-Feb;49(1):12-5. Pubmed PMID: 14768425.

Lingard L, Espin S, Evans C, Hawryluck L. The rules of the game: interprofessional collaboration on the intensive care unit team. *Crit Care*. 2004 Dec;8(6):R403-8. Epub 2004 Oct 8. Pubmed PMID: 15566584; Pubmed Central PMCID:PMC1065058.

McGrail KA, Morse DS, Glessner T, Gardner K. "What is found there": qualitative analysis of physician-nurse collaboration stories. *J Gen Intern Med*. 2009 Feb;24(2):198-204. Epub 2008 Dec 17. Pubmed PMID: 19089507; Pubmed Central PMCID: PMC2628997.

Miller PA. Nurse-physician collaboration in an intensive care unit. *Am J Crit Care*. 2001 Sep;10(5):341-50. Pubmed PMID: 11548567.

Palda VA, Bowman KW, McLean RF, Chapman MG. "Futile" care: do we provide it? Why? A semistructured, Canada-wide survey of intensive care unit doctors and nurses. *J Crit Care*. 2005 Sep;20(3):207-13. Pubmed PMID: 16253788.

Pike AW. Moral outrage and moral discourse in nurse-physician collaboration. *J*

Prof Nurs. 1991 Nov-Dec;7(6):351-62; discussion 362-3. Pubmed PMID: 1765615.

- Piquette D, Reeves S, Leblanc VR. Interprofessional intensive care unit team interactions and medical crises: a qualitative study. *J Interprof Care*. 2009 May;23(3):273-85. Pubmed PMID: 19387907.
- Rosenstein AH, O'Daniel M. Disruptive behavior and clinical outcomes: perceptions of nurses and physicians. *Am J Nurs*. 2005 Jan;105(1):54-64; quiz 64-5. Pubmed PMID: 15659998.
- Schmalenberg C, Kramer M, King CR, Krugman M, Lund C, Poduska D, Rapp D. Excellence through evidence: securing collegial/collaborative nurse-physician relationships, part 1. *J Nurs Adm*. 2005 Oct;35(10):450-8. Pubmed PMID: 16220058.
- Schmalenberg C, Kramer M, King CR, Krugman M, Lund C, Poduska D, Rapp D. Excellence through evidence: securing collegial/collaborative nurse-physician relationships, part 2. *J Nurs Adm*. 2005 Oct;35(10):450-8. Pubmed PMID: 16220058.
- Seren S, Baykal U. Relationships between change and organizational culture in hospitals. *J Nurs Scholarsh*. 2007;39(2):191-7. Pubmed PMID: 17535321.
- Skei K. Collaboration at risk: registered nurses' experiences on orthopaedic wards. *J Clin Nurs*. 2008 Jul;17(14):1907-14. Pubmed PMID: 18578763.
- Stein-Parbury J, Liaschenko J. Understanding collaboration between nurses and physicians as knowledge at work. *Am J Crit Care*. 2007 Sep;16(5):470-7; quiz 478. Pubmed PMID: 17724244
- Takman C, Severinsson E. Comparing Norwegian nurses' and physicians' perceptions of the needs of significant others in intensive care units. *J Clin Nurs*. 2005 May;14(5):621-31. Pubmed PMID: 15840077.
- Takman CA, Severinsson EI. The needs of significant others within intensive care--the perspectives of Swedish nurses and physicians. *Intensive Crit Care Nurs*. 2004 Feb;20(1):22-31. Pubmed PMID: 14726250.
- Walker RM, Miles SH, Stocking CB, Siegler M. Physicians' and nurses' perceptions of ethics problems on general medical services. *J Gen Intern Med*. 1991 Sep-Oct;6(5):424-9. Pubmed PMID: 1744757.
- Wilkinson CS, Hite KJ. Nurse-physician collaborative relationship on nurses' self-perceived job satisfaction in ambulatory care. *Lippincotts Case Manag*. 2001 Mar-Apr;6(2):68-78. Pubmed PMID: 16398009.

Kwantitatief onderzoek

- Bolman, C., Kersten, W., Cox, H. (1997). Samenwerking arts en verpleegkundige. *Medisch contact*. Nr 25 797-798
- Hansen HE, Biros MH, Delaney NM, Schug VL. Research utilization and interdisciplinary collaboration in emergency care. *Acad Emerg Med*. 1999 Apr;6(4):271-9. Pubmed PMID: 10230977.
- Krairiksh M, Anthony MK. Benefits and outcomes of staff nurses' participation in decision making. *J Nurs Adm*. 2001 Jan;31(1):16-23. Pubmed PMID: 11198837.
- Makary MA, Sexton JB, Freischlag JA, Holzmueller CG, Millman EA, Rowen L, Pronovost PJ. Operating room teamwork among physicians and nurses: teamwork in the eye of the beholder. *J Am Coll Surg*. 2006 May;202(5):746-52. Pubmed PMID:16648014.
- Neggers, H.J.M. (2008) Samenwerking kan veel beter. *Medisch contact en Nursing*. Nr 14 blz. 598-600
- Pirnejad H, Niazkhani Z, van der Sijs H, Berg M, Bal R. Impact of a computerized physician order entry system on nurse-physician collaboration in the medication process. *Int J Med Inform*. 2008 Nov;77(11):735-44. Epub 2008 Jun 2. Pubmed PMID: 18514020.
- Wells N, Johnson R, Salyer S. Interdisciplinary collaboration. *Clin Nurse Spec*. 1998 Jul;12(4):161-8. Pubmed PMID: 9987223.

Stone PW, Larson EL, Mooney-Kane C, Smolowitz J, Lin SX, Dick AW. Organizational climate and intensive care unit nurses' intention to leave. *J Nurs Adm.* 2009 Jul-Aug;39(7-8 Suppl):S37-42. Pubmed PMID: 19641437.

Literatuurstudie

Corley MC. Ethical dimensions of nurse-physician relations in critical care. *Nurs Clin North Am.* 1998 Jun;33(2):325-37. Review. Pubmed PMID: 9624207.

Corser WD. A conceptual model of collaborative nurse-physician interactions: the management of traditional influences and personal tendencies. *Sch Inq Nurs Pract.* 1998 Winter;12(4):325-41; discussion 343-6. Review. Pubmed PMID: 10335115.

Fagin CM. Collaboration between nurses and physicians: no longer a choice. *Acad Med.* 1992 May;67(5):295-303. Review. Pubmed PMID: 1575859.

Gedney Baggs J. Partnerships and collaboration: what skills are needed? *Online J Issues Nurs.* 2005 Jan 31;10(1):1. Review. Pubmed PMID: 15727544.

Goodman B. Ms. B and legal competence: interprofessional collaboration and nurse autonomy. *Nurs Crit Care.* 2004 Nov-Dec;9(6):271-6. Review. Pubmed PMID: 15575636.

Greatrex B. Infection surveillance scheme: collaborative working practices. *Br J Nurs.* 2001 Mar 8-21;10(5):306-11. Review. Pubmed PMID: 12170673.

Käppeli S. Interprofessional cooperation: why is partnership so difficult? *Patient Educ Couns.* 1995 Sep;26(1-3):251-6. Review. Pubmed PMID: 7494733.

Lindeke LL, Sieckert AM. Nurse-physician workplace collaboration. *Online J Issues Nurs.* 2005 Jan 31;10(1):5. Review. Pubmed PMID: 15727548.

Lockhart-Wood K. Collaboration between nurses and doctors in clinical practice. *Br J Nurs.* 2000 Mar 9-22;9(5):276-80. Review. Pubmed PMID: 11042783.

Manojlovich M, Laschinger HK. Application of the Nursing Worklife Model to the ICU setting. *Crit Care Nurs Clin North Am.* 2008 Dec;20(4):481-7. Review. Pubmed PMID: 19007714.

Minarik PA, Price LC. Collaboration? Supervision? Direction? Independence? What is the relationship between the advanced practice nurse and the physician? *States' Legislative and Regulatory Forum III.* *Clin Nurse Spec.* 1999 Jan;13(1):34-7. Review. Pubmed PMID: 10335149.

Storch JL, Kenny N. Shared moral work of nurses and physicians. *Nurs Ethics.* 2007 Jul;14(4):478-91. Review. Pubmed PMID: 17562727.

Taylor-Seehafer M. Nurse-physician collaboration. *J Am Acad Nurse Pract.* 1998 Sep;10(9):387-91. Pubmed PMID: 10085849.

Wocial LD. Achieving collaboration in ethical decision making: strategies for nurses in clinical practice. *Dimens Crit Care Nurs.* 1996 May-Jun;15(3):150-9. Review. Pubmed PMID: 8715871.

Opinie

Ashworth P. Nurse-doctor relationships: conflict, competition or collaboration. *Intensive Crit Care Nurs.* 2000 Jun;16(3):127-8. Pubmed PMID: 10859620.

Baggs JG. Nurse-physician collaboration in intensive care units. *Crit Care Med.* 2007 Feb;35(2):641-2. Pubmed PMID: 17251710.

Davies C. How well do doctors and nurses work together? *Nurs Times*. 1999 Aug 18-24;95(33):3. Pubmed PMID: 10614397.

Desrosiers G. Doctors and nurses working together: a new day is dawning! *Perspect Infirm*. 2003 Nov-Dec;1(2):6-9. English, French. Pubmed PMID: 14705441.

Desrosiers G. Collaboration between nurses and physicians: myth or reality? *Infirm Que*. 1995 Sep-Oct;3(1):4-5. English, French. Pubmed PMID: 8714878.

Doering LV. Nurse-physician collaboration: at the crossroads of danger and opportunity. *Crit Care Med*. 1999 Sep;27(9):2066-7. Pubmed PMID: 10507663.

Hader R. Collaboration paves the way for better care. *Nurs Manage*. 2005 Jan;36(1):4. Pubmed PMID: 15644706.

Haller KB. Some of my best friends are physicians. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 2001 Mar-Apr;30(2):137. Pubmed PMID: 11308102.

Hanrath, C. (2007). Samen aan de top. *Nursing*. Nr 9 blz. 25

Kersten, J., Pasch v/d T. (2009). Dilemma's doorbreken, verslag van LEVV jaarcongres. *TvZ*. nr 3 blz 12-15

Klaucke, C. (2008). Samen sterker. *Nursing*. Nr 5 blz 20-21

Lappe DG. Managing the intensive care unit: nurse/physician collaboration. *Crit Care Med*. 1993 Sep;21(9 Suppl):S388. Pubmed PMID: 8365244.

Pearson L. Collaboration requires shared accountability. *Nurse Pract*. 2000 Dec;25(12):14-7. Pubmed PMID: 11149140.

Reeves S, Nelson S, Zwarenstein M. The doctor-nurse game in the age of interprofessional care: a view from Canada. *Nurs Inq*. 2008 Mar;15(1):1-2. Review. Pubmed PMID: 18271784. Editorial

South D. Time for cooperation among health care professionals. *J Miss State Med Assoc*. 2001 Apr;42(4):111-2. Pubmed PMID: 11347311.

Stewart-Amidei C. Collaboration or competition? *J Neurosci Nurs*. 2003 Aug;35(4):183. Pubmed PMID: 12942649.

Type niet beoordeelbaar

Barrett JP. Collaboration. *J Miss State Med Assoc*. 2008 Nov;49(11):340-1. Pubmed PMID: 19297927.

Cahill D, Sternlieb J. Community hospital CPOE implementation: the need for collaboration between nurse and physician informaticists. *J Healthc Inf Manag*. 2004 Summer;18(3):17-8. Pubmed PMID: 15301412.

Castledine SG. Getting us to work together. *Br J Nurs*. 2007 Nov 22-Dec 12;16(21):1367. Pubmed PMID: 18073677.

Holt FM. Nurse-physician partnerships. *Clin Nurse Spec*. 1998 May;12(3):121. Pubmed PMID:9633332. ??

Kathyayani BV. Working together for better health. *Nurs J India*. 2006 Nov;97(11):257-8. Pubmed PMID: 17710834.

MacAlister LI. Can doctors' work really be expert nursing? *Br J Nurs*. 1999 Jun 24-Jul 7;8(12):766. Pubmed PMID: 10670290.

Morgan H, Habibi P, Swann E, Kilgallon C, Taylor C, McDonald P, Knott L, Stewart J. Let's work together. Interview by Kathy Oxtoby. *Nurs Times*. 2003 Jan 28-Feb 3;99(4):22-6. Pubmed PMID: 12630277.

Nurses, physicians work together to move patients. *ED Manag*. 1998 May;10(5):52-4. Pubmed PMID: 10178909.

Ponte PR. Nurse-physician co-leadership: a model of interdisciplinary practice governance. *J Nurs Adm*. 2004 Nov;34(11):481-4. Pubmed PMID: 15586066.

Salvage J. Doctors and nurses: is teamwork a myth? Nurs Times. 1999 Sep 29-Oct 5;95(39):20. Pubmed PMID: 10745810.
Schnepel R, Stopfkuchen H. Collaboration between nurses and physicians in Europe. Crit Care Med. 1993 Sep;21(9 Suppl):S388-9. Pubmed PMID: 8365245.
Zwarenstein M, Reeves S. Working together but apart: barriers and routes to nurse-physician collaboration. Jt Comm J Qual Improv. 2002 May;28(5):242-7, 209. Pubmed PMID: 12053458.

Thema 2: beschrijft de relatie tussen de verpleegkundigen en artsen, als dat niet specifiek over samenwerking gaat

Kwalitatief onderzoek

Bratt MM, Broome M, Kelber S, Lostocco L. Influence of stress and nursing leadership on job satisfaction of pediatric intensive care unit nurses. Am J Crit Care. 2000 Sep;9(5):307-17. Pubmed PMID: 10976354.
Casanova J, Day K, Dorpat D, Hendricks B, Theis L, Wiesman S. Nurse-physician work relations and role expectations. J Nurs Adm. 2007 Feb;37(2):68-70. Pubmed PMID: 17273025.
Cobanoğlu N, Algier L. A qualitative analysis of ethical problems experienced by physicians and nurses in intensive care units in Turkey. Nurs Ethics. 2004 Sep;11(5):444-58. Pubmed PMID: 15362354.
Hansma, S. (2009). Rondje van de zaak. Nursing. Nr 10 blz 32-37
Jones A. Supplementary prescribing: relationships between nurses and psychiatrists on hospital psychiatric wards. J Psychiatr Ment Health Nurs. 2006 Feb;13(1):3-11. Pubmed PMID: 16441387.
Lützn K, Johansson A, Nordström G. Moral sensitivity: some differences between nurses and physicians. Nurs Ethics. 2000 Nov;7(6):520-30. Pubmed PMID:11221393.
Nordgren L, Olsson H. Palliative care in a coronary care unit: a qualitative study of physicians' and nurses' perceptions. J Clin Nurs. 2004 Feb;13(2):185-93. Pubmed PMID: 14723670.
Rosenstein AH. Original research: nurse-physician relationships: impact on nurse satisfaction and retention. Am J Nurs. 2002 Jun;102(6):26-34. Pubmed PMID: 12394075.
Stenner K, Courtenay M. The role of inter-professional relationships and support for nurse prescribing in acute and chronic pain. J Adv Nurs. 2008 Aug;63(3):276-83. Pubmed PMID: 18702774.
Turksema, Y., Hendriks, H., Verweij, M. (1999). Wat vindt de verpleging van dit kind?. Nursing. Nr 2 blz 41-45
Fitzgerald A, Teal G. Health reform, professional identity and occupational sub-cultures: the changing interprofessional relations between doctors and nurses. Contemp Nurse. 2003 Dec-2004 Feb;16(1-2):9-19. Pubmed PMID: 14994892

Kwantitatief onderzoek

Van Niekerk LM, Martin F. The impact of the nurse-physician relationship on barriers encountered by nurses during pain management. Pain Manag Nurs. 2003 Mar;4(1):3-10. Pubmed PMID: 12707863.
Kramer M, Schmalenberg C. Securing "good" nurse/physician relationships. Nurs Manage. 2003 Jul;34(7):34-8. Pubmed PMID: 12843717.

Rothstein WG, Hannum S. Profession and gender in relationships between advanced practice nurses and physicians. *J Prof Nurs.* 2007 Jul-Aug;23(4):235-40. Pubmed PMID: 17675119.

Skela Savic B, Pagon M. Relationship between nurses and physicians in terms of organizational culture: who is responsible for subordination of nurses? *Croat Med J.* 2008 Jun;49(3):334-43. Pubmed PMID: 18581611; Pubmed Central PMCID: PMC2443617.

Literatuuronderzoek

Schmalenberg C, Kramer M. Nurse-physician relationships in hospitals: 20,000 nurses tell their story. *Crit Care Nurse.* 2009 Feb;29(1):74-83. Review. Pubmed PMID: 19182283.

Opinie

Castledine G. The relationship between nurses and doctors. *Br J Nurs.* 2005 Jun 9-22;14(11):625. Pubmed PMID: 15976619.

Smith AP. Partners at the bedside: the importance of nurse-physician relationships. *Nurs Econ.* 2004 May-Jun;22(3):161-4. Pubmed PMID: 15211923.

Type niet beoordeelbaar

Binnie A. Freedom to practise: the doctor-nurse relationship. *Nurs Times.* 2000 Mar 2-8;96(9):44-6. Pubmed PMID: 11235387.

Green A. Time for change ... relationships between nursing and medicine. *Tex Nurs.* 2000 Oct;74(9):13-4. Pubmed PMID: 11949279.

Jansky S. The nurse-physician relationship: is collaboration the answer? *J Pract Nurs.* 2004 Summer;54(2):28-30. Pubmed PMID: 15460344.

Meighan S, Curran C. Nurse/physician relationships: getting things rolling. Comment in: *Crit Care Nurse.* 1992 Dec;12(8):18. PMID: 1526150 [Pubmed - indexed for MEDLINE]

Thema 3: de houding (attitude) van de verpleegkundigen en artsen ten opzichte van elkaar of naar een probleem

Kwalitatief onderzoek

Hojat M, Gonnella JS, Nasca TJ, Fields SK, Cicchetti A, Lo Scalzo A, Taroni F, Amicosante AM, Macinati M, Tangucci M, Liva C, Ricciardi G, Eidelman S, Admi H, Geva H, Mashiach T, Alroy G, Alcorta-Gonzalez A, Ibarra D, Torres-Ruiz A. Comparisons of American, Israeli, Italian and Mexican physicians and nurses on the total and factor scores of the Jefferson scale of attitudes toward physician-nurse collaborative relationships. *Int J Nurs Stud.* 2003 May;40(4):427-35. Pubmed PMID: 12667519.

Rieck S. Critique of 'nurse-physician collaboration: a comparison of the attitudes of nurses and physicians in the medical-surgical patient care setting'. *Medsurg Nurs.* 2007 Apr;16(2):119-21. Pubmed PMID: 17547270.

Sterchi LS. Perceptions that affect physician-nurse collaboration in the perioperative setting. *AORN J.* 2007 Jul;86(1):45-57. Pubmed PMID: 17621446.

Stil, Y. (2008). Wat we van elkaar vinden. *Nursing.* Nr 4 blz 16-17.

Thomson S. Nurse-physician collaboration: a comparison of the attitudes of nurses and physicians in the medical-surgical patient care setting. *Medsurg Nurs*. 2007 Apr;16(2):87-91, 104. Pubmed PMID: 17547265.

Kwantitatief onderzoek

Hojat M, Nasca TJ, Cohen MJ, Fields SK, Rattner SL, Griffiths M, Ibarra D, de Gonzalez AA, Torres-Ruiz A, Ibarra G, Garcia A. Attitudes toward physician-nurse collaboration: a cross-cultural study of male and female physicians and nurses in the United States and Mexico. *Nurs Res*. 2001 Mar- Apr;50(2):123-8. Pubmed PMID: 11302292.

Thomas EJ, Sexton JB, Helmreich RL. Discrepant attitudes about teamwork among critical care nurses and physicians. *Crit Care Med*. 2003 Mar;31(3):956-9. Pubmed PMID: 12627011.

Literatuurstudie

Simons, R. (2005). De beste stuurlui aan het roer. *Medisch contact*. Nr 35 blz. 1388 .

Opinie

Maseland, A. (2007). Exit: slaafje van de dokter. *Nursing*. Nr 10 blz 12-15.

Rosier, J., Delft van, S.(1998). Mag ik ook wat zeggen? Verhoudingen tussen verpleegkundige en arts. *Nursing*. Nr 5 blz 25-30.

Type niet beoordeelbaar

Yildirim A, Ates M, Akinci F, Ross T, Selimen D, Issever H, Erdim A, Akgün M. Physician-nurse attitudes toward collaboration in Istanbul's public hospitals. *Int J Nurs Stud*. 2005 May;42(4):429-37. Pubmed PMID: 15847905.

34

Thema 4: het accent ligt op communicatie tussen verpleegkundigen en artsen

Kwalitatief onderzoek

Aston J, Shi E, Bullôt H, Galway R, Crisp J. Qualitative evaluation of regular morning meetings aimed at improving interdisciplinary communication and patient outcomes. *Int J Nurs Pract*. 2005 Oct;11(5):206-13. Pubmed PMID: 16109044.

Fairbanks RJ, Bisantz AM, Sunm M. Emergency department communication links and patterns. *Ann Emerg Med*. 2007 Oct;50(4):396-406. Epub 2007 Jun 7. Erratum in: *Ann Emerg Med*. 2007 Nov;50(5):568. Pubmed PMID: 17559973.

Manias E, Street A. Nurse-doctor interactions during critical care ward rounds. *J Clin Nurs*. 2001 Jul;10(4):442-50. Pubmed PMID: 11822491.

Manojlovich M, Antonakos C. Satisfaction of intensive care unit nurses with nurse-physician communication. *J Nurs Adm*. 2008 May;38(5):237-43. Pubmed PMID: 18469617.

Morinaga K, Ohtsubo Y, Yamauchi K, Shimada Y. Doctors' traits perceived by Japanese nurses as communication barriers: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud*. 2008 May;45(5):740-9. Epub 2007 Feb 5. Pubmed PMID: 17280673.

Anonymous. Communicating with physicians. *Fla Nurse*. 2008 Sep;56(3):29. PMID: 18828532.

Riley R, Manias E, Polglase A. Governing the surgical count through communication interactions:

implications for patient safety. *Qual Saf Health Care*. 2006 Oct;15(5):369-74. Erratum in: *Qual Saf Health Care*. 2007 Jun;16(3):240. Pubmed PMID: 17074876; Pubmed Central PMCID: PMC2565825.

Simpson KR, James DC, Knox GE. Nurse-physician communication during labor and birth: implications for patient safety. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 2006 Jul-Aug;35(4):547-56. Pubmed PMID: 16882001.

Kwantitatief onderzoek

Al-Doghaither AH, Mohamed BA, Abdalla AE, Magzoub ME, Al-Doghaither MH. Physician-Nurse communication. Perceptions of Physicians in Riyadh. *Saudi Med J*. 2001 Apr;22(4):315-9. Pubmed PMID: 11331487.

Manojlovich M, Antonakos CL, Ronis DL. Intensive care units, communication between nurses and physicians, and patients' outcomes. *Am J Crit Care*. 2009 Jan;18(1):21-30. Pubmed PMID: 19116401.

Nadolski GJ, Bell MA, Brewer BB, Frankel RM, Cushing HE, Brokaw JJ. Evaluating the quality of interaction between medical students and nurses in a large teaching hospital. *BMC Med Educ*. 2006 Apr 25;6:23. Pubmed PMID: 16638142; Pubmed Central PMCID: PMC1459856.

Reader TW, Flin R, Mearns K, Cuthbertson BH. Interdisciplinary communication in the intensive care unit. *Br J Anaesth*. 2007 Mar;98(3):347-52. Epub 2007 Feb 1. Pubmed PMID: 17272386.

Weber H, Stöckli M, Nübling M, Langewitz WA. Communication during ward rounds in internal medicine. An analysis of patient-nurse-physician interactions using RIAS. *Patient Educ Couns*. 2007 Aug;67(3):343-8. Epub 2007 Jun 5. Pubmed PMID:17553652.

Westphal DM, McKee SA. End-of-life decision making in the intensive care unit: physician and nurse perspectives. *Am J Med Qual*. 2009 May-Jun;24(3):222-8. Epub 2009 Apr 16. Pubmed PMID: 19372540.

Literatuurstudie

Arford PH. Nurse-physician communication: an organizational accountability. *Nurs Econ*. 2005 Mar-Apr;23(2):72-7, 55. Review. Pubmed PMID: 15881492.

Larson E. The impact of physician-nurse interaction on patient care. *Holist Nurs Pract*. 1999 Jan;13(2):38-46. Review. Pubmed PMID: 10196901

Weeks MB. Nurse physician communication--discourse analysis. *Can Oper Room Nurs J*. 2004 Dec;22(4):33-7. Review. Pubmed PMID: 15709633.

Opinie

Maseland, A. (2006). 'Ken je arts'. *Nursing*. Nr 2 blz. 28-31.

Kluijver, B. (2009). Discussie met de dokter. *Nursing*. Nr 4 blz 26-29.

Type niet beoordeelbaar

Hambleton JM. Fostering respectful collaboration through communication. *Pa Nurse*. 2005 Sep;60(4):10-1. Pubmed PMID: 16295990.

Lefton C. Improve your environment through communication and change. *NursManage*. 2007 Jan;38(1):13-5. Pubmed PMID: 17206089.

Thema 5: de samenwerking tussen verpleegkundigen, artsen en andere disciplines

Kwalitatief onderzoek

Clarke-Tasker VA. Commentary on collaboration: the key to interdisciplinary research. *ABNF J.* 2009 Winter;20(1):25-6. Pubmed PMID: 19278185.

Kwantitatief onderzoek

Vazirani S, Hays RD, Shapiro MF, Cowan M. Effect of a multidisciplinary intervention on communication and collaboration among physicians and nurses. *Am J Crit Care.* 2005 Jan;14(1):71-7. Pubmed PMID: 15608112.

Thema 6: conflicten in de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen en de hantering hiervan

Kwalitatief onderzoek

Coombs M. Power and conflict in intensive care clinical decision making. *Intensive Crit Care Nurs.* 2003 Jun;19(3):125-35. Pubmed PMID: 12765632.

Skjørshammer M. Co-operation and conflict in a hospital: interprofessional differences in perception and management of conflicts. *J Interprof Care.* 2001 Feb;15(1):7-18. Pubmed PMID: 11705072.

Kwantitatief onderzoek

Azoulay E, Timsit JF, Sprung CL, Soares M, Rusinová K, Lafabrie A, Abizanda R, Svantesson M, Rubulotta F, Ricou B, Benoit D, Heyland D, Joynt G, François A, Azevedo-Maia P, Owczuk R, Benbenishty J, de Vita M, Valentin A, Ksomos A, Cohen S, Kompan L, Ho K, Abroug F, Kaarlola A, Gerlach H, Kyprianou T, Michalsen A, Chevret S, Schlemmer B; Conflicus Study Investigators and for the Ethics Section of the European Society of Intensive Care Medicine. Prevalence and factors of intensive care unit conflicts: the conflicus study. *Am J Respir Crit Care Med.* 2009 Nov 1;180(9):853-60. Epub 2009 Jul 30. Pubmed PMID: 19644049.

Boone BN, King ML, Gresham LS, Wahl P, Suh E. Conflict management training and nurse-physician collaborative behaviors. *J Nurses Staff Dev.* 2008 Jul-Aug;24(4):168-75. Pubmed PMID: 18685477.

Hendel T, Fish M, Berger O. Nurse/physician conflict management mode choices: implications for improved collaborative practice. *Nurs Adm Q.* 2007 Jul-Sep;31(3):244-53. Pubmed PMID: 17607137.

Keenan GM, Cooke R, Hillis SL. Norms and nurse management of conflicts: keys to understanding nurse-physician collaboration. *Res Nurs Health.* 1998 Feb;21(1):59-72. Pubmed PMID: 9472238.

Thema 7: meetinstrumenten om aspecten van de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen mee te meten

Kwalitatief onderzoek

Yildirim A, Akinci F, Ates M, Ross T, Issever H, Isci E, Selimen D. Turkish version of the Jefferson Scale of Attitudes Toward Physician-Nurse Collaboration: a preliminary study. *Contemp Nurse.* 2006 Oct;23(1):38-45. Pubmed PMID: 17083318.

Literatuurstudie

Dougherty MB, Larson E. A review of instruments measuring nurse-physician collaboration. *J Nurs Adm.* 2005 May;35(5):244-53. Review. Pubmed PMID: 15891488.

Type niet beoordeelbaar

Ward J, Schaal M, Sullivan J, Bowen ME, Erdmann JB, Hojat M. The Jefferson Scale of Attitudes toward Physician-Nurse Collaboration: a study with undergraduate nursing students. *J Interprof Care.* 2008 Aug;22(4):375-86. Pubmed PMID: 18800279.

Thema 8: collaborative practice tussen verpleegkundigen en artsen

Kwalitatief onderzoek

Jones AM. Changes in practice at the nurse-doctor interface. Using focus groups to explore the perceptions of first level nurses working in an acute care setting. *J Clin Nurs.* 2003 Jan;12(1):124-31. Pubmed PMID: 12519258.

King L, Lee JL, Henneman E. A collaborative practice model for critical care. *Am J Crit Care.* 1993 Nov;2(6):444-9. Pubmed PMID: 8275148.

Nelson GA, King ML, Brodine S. Nurse-physician collaboration on medical-surgical units. *Medsurg Nurs.* 2008 Feb;17(1):35-40. Pubmed PMID: 18429539.

Ornstein HJ. Collaborative practice between Ontario nurses and physicians: is it possible? *Can J Nurs Adm.* 1990 Nov-Dec;3(4):10-4. Pubmed PMID: 2078561.

Rikli J, Hegwood P, Atwater A, Bauman B, Brown BB, Carteaux P, Hartmann E, Hilton S, Michael L, Norton L, Secrest J, Sprague P, Plsek P. Implementation and case-study results of potentially better practices for staffing in neonatal intensive care units. *Pediatrics.* 2006 Nov;118 Suppl 2:S141-6. Pubmed PMID:17079616.

Kwantitatief onderzoek

de Bie J, Cuperus-Bosma JM, van der Jagt MA, Gevers JK, van der Wal G. Risky procedures by nurses in hospitals: problems and (contemplated) refusals of orders by physicians, and views of physicians and nurses: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud.* 2005 Aug;42(6):637-48. Pubmed PMID: 15970292.

Literatuurstudie

Broers, C.J.M. (2006). Bekwaam maar nog niet bevoegd. *Medisch contact.* Nr 42 blz. 1652-1654

Opinie

Waldman R. Collaborative practice--balancing the future. *Obstet Gynecol Surv.* 2002 Jan;57(1):1-2. Pubmed PMID: 11773829.

Type niet beoordeelbaar

Kleinpell RM, Faut-Callahan M, Lauer K, Kremer MJ, Murphy M, Sperhac A. Collaborative practice in advanced practice nursing in acute care. *Crit Care Nurs Clin North Am.* 2002 Sep;14(3):307-13. Pubmed PMID: 12168711.

Thema 9: de samenwerking tussen nurse practitioners en artsen

Kwalitatief onderzoek

Barton TD. Clinical mentoring of nurse practitioners: the doctors' experience. *Br J Nurs*. 2006 Aug 10-Sep 13;15(15):820-4. Pubmed PMID: 16936606.

Cairo MJ. Emergency physicians' attitudes toward the emergency nurse practitioner role: validation versus rejection. *J Am Acad Nurse Pract*. 1996 Sep;8(9):411-7. Pubmed PMID: 9305038.

Copnell B, Johnston L, Harrison D, Wilson A, Robson A, Mulcahy C, Ramudu L, McDonnell G, Best C. Doctors' and nurses' perceptions of interdisciplinary collaboration in the NICU, and the impact of a neonatal nurse practitioner model of practice. *J Clin Nurs*. 2004 Jan;13(1):105-13. Pubmed PMID: 14687300.

Feuer M. The myths of APRN/Physician collaboration. Interview by Catherine Campion. *Nurs Spectr (Wash D C)*. 1998 Feb 9;8(3):20. Pubmed PMID: 9515511.

Ford L, Harper D, Kapustin J, Nichols D, Norris TE. NPs and MDs: an evolving partnership. Interview by Sarah Lebo. *Adv Nurse Pract*. 2008 Jun;16(6):55-9. Pubmed PMID: 19181143.

Hallas DM, Butz A, Gitterman B. Attitudes and beliefs for effective pediatric nurse practitioner and physician collaboration. *J Pediatr Health Care*. 2004 Mar-Apr;18(2):77-86. Pubmed PMID: 15007291.

Makowsky MJ, Schindel TJ, Rosenthal M, Campbell K, Tsuyuki RT, Madill HM. Collaboration between pharmacists, physicians and nurse practitioners: a qualitative investigation of working relationships in the inpatient medical setting. *J Interprof Care*. 2009 Mar;23(2):169-84. Pubmed PMID: 19234987.

Anonymous. Trumping professional roles: collaboration of nurse practitioners and physicians for a better U.S. health care system. *Am Fam Physician*. 2001 Oct 15;64(8):1325. Pubmed PMID: 11681774.

Running A, Hoffman L, Mercer V. Physician perceptions of nurse practitioners: a replication study. *J Am Acad Nurse Pract*. 2008 Aug;20(8):429-33. Erratum in: *J Am Acad Nurse Pract*. 2008 Sep;20(9):477. Pubmed PMID: 18786018.

Kwantitatief onderzoek

Meyer SC, Miers LJ. Cardiovascular surgeon and acute care nurse practitioner: collaboration on postoperative outcomes. *AACN Clin Issues*. 2005 Apr-Jun;16(2):149-58. Pubmed PMID: 15876882.

Offenbeek, van M.A.G. (2008). De potentie van een NP. *Medisch contact*. Nr 4 147-151

Steiner IP, Blitz S, Nichols DN, Harley DD, Sharma L, Stagg AP. Introducing a nurse practitioner into an urban Canadian emergency department. *CJEM*. 2008 Jul;10(4):355-63. Pubmed PMID: 186527

Literatuurstudie

Chiarella M. Independent, autonomous, or equal: what do we really want? *Clin Excell Nurse Pract*. 1998 Sep;2(5):293-9. Review. Pubmed PMID: 10455578.

Herman J, Ziel S. Collaborative practice agreements for advanced practice nurses: what you should know. *AACN Clin Issues*. 1999 Aug;10(3):337-42. Pubmed PMID: 10745704.

Hubert, S. (2000). Turbopleeg of quasi-arts? *Nursing*. Nr 5 blz 57

Herrmann LL, Zabramski JM. Tandem practice model: a model for physician-nurse practitioner collaboration in a specialty practice, neurosurgery. *J Am Acad Nurse Pract.* 2005 Jun;17(6):213-8. Pubmed PMID: 15924563.

Mayberry MK, Mayberry JF. The status of nurse practitioners in gastroenterology. *Clin Med.* 2003 Jan-Feb;3(1):37-41. Pubmed PMID: 12617411.

Neale J. Nurse practitioners and physicians: a collaborative practice. *Clin Nurse Spec.* 1999 Sep;13(5):252-8. Review. Pubmed PMID: 11188559.

Nhan J, Zuidema S. Nurse practitioners in the Northern Alberta Renal Program. *CANNT J.* 2007 Apr-Jun;17(2):48-50. Review. Pubmed PMID: 17691711.

O'Brien P. The role of the nurse practitioner in congenital heart surgery. *Pediatr Cardiol.* 2007 Mar-Apr;28(2):88-95. Epub 2007 Jan 25. Review. Pubmed PMID: 17487539.

Resnick B, Bonner A. Collaboration: foundation for a successful practice. *J Am Med Dir Assoc.* 2003 Nov-Dec;4(6):344-9. Review. Pubmed PMID: 14613603.

Opinie

Duchatteau, D.C., Hendriks, H.L. (2006). Twee functies, vaak één taak. *Medisch contact* . nr 43 -1709-1711.

Jones L, Way D. NP relationship important to MDs. *Nurse Pract.* 2006 Mar;31(3):14; author reply 14. Pubmed PMID: 16518191.

Phillips RL Jr, Harper DC, Wakefield M, Green LA, Fryer GE Jr. Can nurse practitioners and physicians beat parochialism into plowshares? *Health Aff (Millwood).* 2002 Sep-Oct;21(5):133-42. Pubmed PMID: 12224875.

Type niet beoordeelbaar

Edmunds MW. NPs face systematic opposition from physicians. *Nurse Pract.* 2000 Dec;25(12):65-8. Pubmed PMID: 11149143.

Fairman J. The roots of collaborative practice: nurse practitioner pioneers' stories. *Nurs Hist Rev.* 2002;10:159-74. Pubmed PMID: 11852751.

Freda CE. Nurse practitioner versus physician assistant. *Nephrol Nurs J.* 2000 Apr;27(2):260. Pubmed PMID: 11111557.

Henderson K. TelEmergency: distance emergency care in rural emergency departments using nurse practitioners. *J Emerg Nurs.* 2006 Oct;32(5):388-93. Pubmed PMID: 16997026.

Klebanow K. Physicians & NPs: the business relationship needs repair. *Md Med.* 2002 Fall;3(4):10-2. Pubmed PMID: 12481739.

Anonymous. Boards work together to make regulatory changes to help NP/physician collaboration issue. *Miss RN.* 2005 Spring;67(1):1, 8-9. Pubmed PMID: 15838942.

Prather E. Keep an eye on them. Physicians must supervise non physician practitioners. *Tex Med.* 2006 Nov;102(11):33-5. Pubmed PMID: 17304904.

Sheahan WT. How to harmonize with PAs and NPs. *Med Econ.* 2000 Aug 21;77(16):69-70. Pubmed PMID: 11010500.

Thema 10: de werkomgeving van verpleegkundigen en artsen

Kwalitatief onderzoek

Lin BY, Hsu CP, Chao MC, Luh SP, Hung SW, Breen GM. Physician and nurse job climates in hospital-based emergency departments in Taiwan: management and implications. *J Med Syst.* 2008 Aug;32(4):269-81. Pubmed PMID: 18619091.

Mills P, Neily J, Dunn E. Teamwork and communication in surgical teams: implications for patient safety. *J Am Coll Surg.* 2008 Jan;206(1):107-12. Epub 2007 Sep 17. Pubmed PMID: 18155575.

Scott SD, Pollock C. The role of nursing unit culture in shaping research utilization behaviors. *Res Nurs Health.* 2008 Aug;31(4):298-309. Pubmed PMID:18231975.

Kwantitatief onderzoek

Choi J, Bakken S, Larson E, Du Y, Stone PW. Perceived nursing work environment of critical care nurses. *Nurs Res.* 2004 Nov-Dec;53(6):370-8. Pubmed PMID: 15586133.

Literatuurstudie

Blickensderfer L. Nurses and physicians: creating a collaborative environment. *J Intraven Nurs.* 1996 May-Jun;19(3):127-31. Review. Pubmed PMID: 8788830.

Type niet beoordeelbaar

Qual Lett Improving the workplace environment to promote quality of care. *Healthc Lead.* 2004 Apr;16(4):2-9, 1. Pubmed PMID: 15156696.

40

Thema 11: verbeteringsacties voor de samenwerking tussen verpleegkundigen en artsen

Kwalitatief onderzoek

Atwater A, Hartmann E, Brown BB, Carteaux P, Freeman M, Hegwood P, Michael L, Rikli J, Secrest J, Bauman B, Plsek P. Evaluation and development of potentially better practices for staffing in neonatal intensive care units. *Pediatrics.* 2006 Nov;118 Suppl 2:S134-40. Pubmed PMID: 17079615.

Barrere C, Ellis P. Changing attitudes among nurses and physicians: a step toward collaboration. *J Healthc Qual.* 2002 May-Jun;24(3):9-15; quiz 15-6, 56. Pubmed PMID: 14692182.

Fleming C, Klein D, Wilson C. Forming collaborative relationships. *Nurs Manage.* 1999 Aug;30(8):38-9. Pubmed PMID: 10562100.

Hill K. The sound of silence--nurses' non-verbal interaction within the ward round. *Nurs Crit Care.* 2003 Nov-Dec;8(6):231-9. Pubmed PMID: 14725388.

Messmer PR. Enhancing nurse-physician collaboration using pediatric simulation. *J Contin Educ Nurs.* 2008 Jul;39(7):319-27. Pubmed PMID: 18649808.

Kwantitatief onderzoek

Boyle DK, Kochinda C. Enhancing collaborative communication of nurse and physician leadership in two intensive care units. *J Nurs Adm.* 2004 Feb;34(2):60-70. Pubmed PMID: 14770064.

Literatuurstudie

Lee M, Pulcini J. Barriers to independent practice: mandatory collaboration between nurses and physicians. Clin Excell Nurse Pract. 1998 May;2(3):172-3. Review. Pubmed PMID: 12675087.

Puntillo KA, McAdam JL. Communication between physicians and nurses as a target for improving end-of-life care in the intensive care unit: challenges and opportunities for moving forward. Crit Care Med. 2006 Nov;34(11 Suppl):S332-40. Review. Pubmed PMID: 17057595.

Opinie

Valk, D., Soff, E., Schumacher, J. (1997). Julie waren wel weer bezig vandaag, zeg. TvZ. Nr 21 blz 25

Type niet beoordeelbaar

Iacono M. Conflict, communication, and collaboration: Improving interactions between nurses and physicians. J Perianesth Nurs. 2003 Feb;18(1):42-6. Pubmed PMID: 12596133.

Weinstein SM, Antonova S, Goryunova M. Enhancing nurse-physician collaboration: a staffing innovation. J Nurs Adm. 2003 Apr;33(4):193-5. Pubmed PMID: 12690248.

Thema 12: de relatie tussen de samenwerking van arts en verpleegkundige de uitkomst voor de patiënt

Kwalitatief onderzoek

Arnetz JE, Winblad U, Arnetz BB, Höglund AT. Physicians' and nurses' perceptions of patient involvement in myocardial infarction care. Eur J Cardiovasc Nurs. 2008 Jun;7(2):113-20. Epub 2007 Jun 19. Pubmed PMID: 17581793.

Baggs JG, Schmitt MH, Mushlin AI, Mitchell PH, Eldredge DH, Oakes D, Hutson AD. Association between nurse-physician collaboration and patient outcomes in three intensive care units. Crit Care Med. 1999 Sep;27(9):1991-8. Pubmed PMID: 10507630.

Fields SK, Hojat M, Gonnella JS, Mangione S, Kane G, Magee M. Comparisons of nurses and physicians on an operational measure of empathy. Eval Health Prof. 2004 Mar;27(1):80-94. Pubmed PMID: 14994561.

Horak BJ, Pauig J, Keidan B, Kerns J. Patient safety: a case study in team building and interdisciplinary collaboration. J Healthc Qual. 2004 Mar-Apr;26(2):6-12; quiz 12-3. Pubmed PMID: 15060954.

Kwantitatief onderzoek

Chang WY, Ma JC, Chiu HT, Lin KC, Lee PH. Job satisfaction and perceptions of quality of patient care, collaboration and teamwork in acute care hospitals. J Adv Nurs. 2009 Sep;65(9):1946-55. Pubmed PMID: 19694858.

Higgins LW. Nurses' perceptions of collaborative nurse-physician transfer decision making as a predictor of patient outcomes in a medical intensive care unit. J Adv Nurs. 1999 Jun;29(6):1434-43. Pubmed PMID: 10354239.

Lassen AA, Fosbinder DM, Minton S, Robins MM. Nurse/physician collaborative practice: improving health care quality while decreasing cost. Nurs Econ. 1997 Mar-Apr;15(2):87-91, 104. Pubmed PMID: 9146258.

Tschannen D, Kalisch BJ. The impact of nurse/physician collaboration on patient length of stay. J Nurs Manag. 2009 Nov;17(7):796-803. Pubmed PMID:19793236

Literatuurstudie

Benner AB. Physician and nurse relationships, a key to patient safety. J Ky Med Assoc. 2007 Apr;105(4):165-9. Pubmed PMID: 17494279.

Type niet beoordeelbaar

Adamski P. Nurse/physician collaboration benefits patients. ONS News. 1998 Jan;13(1):6-8. Pubmed PMID: 9469103.

Thema 13: geen abstract en/of fulltekst beschikbaar in Groningen

Kwalitatief onderzoek

Day G, Powell ME. A unit-based approach to outcome centered nursing quality assurance in critical care. AACN Clin Issues Crit Care Nurs. 1991 Feb;2(1):44-8. Pubmed PMID: 1995017.

Kwantitatief onderzoek

Clarke SP. Job satisfaction survey report. Nursing. 2007 Dec;37(12 Pt.1):43-7. Pubmed PMID: 18090633.

Literatuurstudie

Zangaro GA, Soeken KL. A meta-analysis of studies of nurses' job satisfaction. Res Nurs Health. 2007 Aug;30(4):445-58. Pubmed PMID: 17654483.

Niet beoordeelbaar

Eccles S. Partnership of equals. Nurs Stand. 2003 Feb 26-Mar 4;17(24):20-1. Pubmed PMID: 12655855.

Tomlin P, Patterson D. Should nurses stick to nursing and leave medicine to doctors? Nurs Times. 2002 Jul 9-15;98(28):14. Pubmed PMID: 12168372.

Zaumeyer C. Finding a physician collaborator. Adv Nurse Pract. 2004 Jun;12(6):16. Pubmed PMID: 15218581.